

EUSKERAZKO DOKTRINIA ANZUELAKO BERBA MODUAN (1825)*

Oxel Uribe-Etxebarria Lete
Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea

Laburpena

Lan honetan 1825eko eskuizkribu argitaragabe bat aurkezten dugu, mendebaleko euskararen barruan kokapen berezia duen Antzuolako hizkeran idatzia.

Edizio honetan, batetik hizkuntz azterketa eta hiztegia dakartzagu eta bestetik, testuaren transkripzioa beharrezko zuzenketa eta oharrekin.

Kristau-ikasbide honek eta herri bereko XVII. mendeko Amiletarenak aukera ematen digute, bi garaitan jasotzen den hizkera gaur egungoarekin alderatzeko.

Argitalpena mikrodialektologiaren ikuspuntutik interesgarria iruditzen zaigu eta mendebaleko hizkeren eraketa prozesuaz ere datu batzuk eman litzake.

Giltz hitzak: *Antzuola-dotrina-XIX. mendea-mendebaleko euskara-edizioa.*

Abstract

The aim of this paper is to present a nineteenth-century manuscript containing previously unpublished material in a particular variety of the western Basque, which was spoken in the village of Antzuola (Deba Valley).

This catechism together with the Amileta's one, written in the same village in the 17th century, enable us to compare the local dialects of two different periods with that of today.

The edition offers some remarks on the language data, a vocabulary and the transcription of the text with the corresponding corrections and additional notes. This brief analysis and the data provided by the edition may be of particular interest for the study of micro-dialect variation and language change on western Basque.

Keywords: *Antzuola-catechism-19th century-western Basque-edition.*

0. Sarrera

0.1. Testuaz

Jarraian aurkezten dugun testu hau ezin esan orain arte erabat ezezaguna zenik. Besteak beste, Lakarrak Bizkaiera Zaharreko lekukotasunekin alderatzeko erabili

* Lan hau Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailaren ikertzaileak prestatzeko programako dirulaguntzari esker burutu da. Eskerrak eman nahi nizkieke Euskaltzaindiari eta Pruden Gartzari eskuizkribuaren kopia digitala nire eskura jartzeagatik. Nire esker ona, baita ere, Joseba Lakarrari artikulua zirraborroari egindako ohar eta zuzenketengatik eta Ricardo Gómez eta Julen Manterolari zalantza batzuk argitzen laguntzeagatik.

zuen (1986: 663), Larrañagak ere Antzuolako hizkera aztertzerakoan eskuizkribu honen berri eman zigun (1998: 9) eta *OEHN* bertan ere jasotzen da; bertan *CatAnz2* laburduraren bidez aipatzen dira testu honetatik jasotako aldaerak. Hala ere, ale bakarreko dotrina honek ez du oihartzun handirik izan. Neurri batean, hori ikerlari askorentzat oraindik ezezaguna edo eskuragaitza zelako izan liteke.¹ Horregatik, espero dugu lan honen bitartez guztiengana hurbiltzea eta erabilterrazago egitea.

Eskuizkribua egileak berak sinatuta dagoen arren, haren izenaren inzialak bakarrik dakartza: *Por el Dr. P. A.Y. Dena dela*, izenburuan bertan beste bi datu interesgarri ematen zaizkigu: dotrina Antzuolako berba moduan idatzita dagoela bata, eta 1825eko data bestea. 73 orrialdek osatzen dute, 14.5 × 21.5 formatukoak: lehenengo orrialdea azala da eta azken hiru orrialdeetan *Maria Santisimen Letañia* izenburupean latinezko otoitzok jasotzen dira; tarteko orrialdeetan dator edizio honetan aztergai dugun testua. Orrialdeak zenbakitu barik daude eta, beraz, edizio honetarako zenbakitu ditugu. Oro har testua oso erraz irakurtzen da, baina orrialde batzuetako beheko eskuineko ertza urratua dagoelako testu zati batzuk galdu dira.

Testuaren edukari dagokionez, kristau ikasbidearean ohiko parteak biltzen ditu. Dena den, testuaren interes nagusia guretzat darabilen hizkuntz aldaeran datza. XIX. mendeko Antzuolako euskararen lekukotasuna da. Mendebaleko hizkeren artean kokapen berezia du berorrek, bazter batean eta erdialdeko hizkerekin mugan aurkitzen baita. Kronologiari dagokionez, Lehen Euskara Modernoa bezala ezagutzen dugun garaikoa da. Garai hartan errotu ziren Literatur Gipuzkera eta Bizkaiera eta, ondorioz, Hego Euskal Herriko euskarazko produkzioa nabarmen hazi zen, baina haiengandik urrun samar geratu zen eremu honetako euskara. Literatur hizkera haien indarrak hizkera txikiak edo hizkuntz fenomeno lokalagoak lausotu dizkigu eta horiek kontuan hartzen dituzten ikerketak ere gutxiago dira gure artean. Herri-hizkeretan idatzitako testuak asko ez badira ere, apurka-apurka ari dira azaltzen eta komeni da hizkuntzaren historia eta dialektologiaren esparrutik ikerlarietako testu zaharroi arretaz erreparatzea. Euskalki historikoen sorrera eta eboluzioa ezagutzeko aurrerapauso izango direla sinetsita gaude.

0.2. Gure edizioaz

Edizio honetarako Azkue Bibliotekako arduradunei esker eskuratu genuen eskuizkribuaren kopia digitala erabili dugu.

Gure edizioan oro har jatorrizko testuaren grafia mantendu dugu, ohiko aldaketa txiki batzuekin: puntuazioa eta letra larri edo xeheen erabilera egokitu egin ditugu, zenbait hitzen banaketa ere gaurkotu egin dugu —egokitzapenak hots-aldaketaren bat eragingo lukeen kasuetan izan ezik— eta laburdurak osatu egin ditugu. Bestelako aldaketa guztiak nolabait markatu ditugu edo oin oharretan azaldu.

Testu nagusian irakur daitekeena azken bertsioa edo zuzendutakoa da eta [] kako zuzenek ohi bezala testuko hutsuneak osatzeko guk egin ditugun eransketak adierazten dituzte. [...] kakoen barruan hiru puntuak ezarri ditugu material urratua edo irakurgaitza osatu ezin izan dugun kasuetan. Letra etzana erabili dugu eskuizkribuan azpimarratuta datozen pasarteetarako eta letra lodiz eman ditugu izenburu itxurakoak.

¹ Eskuizkribua Azkue Bibliotekan zaintzen da: [Antzuolako dotrina] [ABA-HIS, KEH-13, 16]. Artikulu honen amaieran, erakuskari gisa, eskuizkribuaren orrialde batzuen argazkiak gehitu ditugu.

Testuko orrialde banaketa markatzeko <> gezi-erako kakoen barruan ezarri ditugu zenbakiak (orri zenbakia eta r = aurrealdea, v = atzealdea).

Lehen atalean aurkezten ditugu testuaren hizkuntz-ezaugarri nagusiak. Antzuolako hizkeraren bilakaera hobeto ezagutzeko bertako beste lekukotasunekin alderatzen saiatu gara: horretarako, 1678 aldeko Amiletaren doktrinaren edizioa (Arejita 1988) eta gaur egungo Antzuolako hizkera aztertzen duten lanak (Larrañaga 1998, Zuazo 2006b) erabili ditugu.

I. Grafia eta hotsak

1. Bi grafema erabiltzen ditu /b/ hotsa adierazteko: eta <v>. Maileguetan erabiltzen da batez ere <v> grafema, jatorrizko grafia mantenduz, hau da, erabilera etimologikoa da: *verba, virgina, virtute, avaricia, vicio* etab.

Euskal etorkikoen artean ere ezagunak dira tradizioz <v> idatzi izan diren hitzak: *vici, vizitza, viotz, viztu* etab. Hala ere, badaude zalantzak eta bi eratara idatzitako hitzak ere: *vacarric/bacarric, bidar/vidar, vorondate/borondatia* etab.

Aipagarriak dira *dave* 'dute' eta *daven* 'duen' bezalako aldaerak ere, kasu horietan pentsa genezakeelako <v> grafema bokalerdia adierazteko erabili zela, baina ez dugu uste horrela denik, izan ere, gehienetan erabiltzen baitu *dabe, daben, dabenak* eta horrelakoetan. Gainera, *egon*-en adizkietan <u> erabiltzen du beharbada bokalerdia irakurri beharko genukeen kasuetan: *dauala*...

2. Hegoaldeko tradizioari jarraituz, <h> erdal jatorriko hitzetan bakarrik erabiltzen da, oro har: *honratzia, humanidadien, haciendeen, heredero, hostian* etab. Tartean <ch> eta <th> digrafoak ere ageri dira: *Christo, theologalac* etab. Salbuespen bat aurkitu dugu: *han* (1v) hitza. Hala ere, *an* idazten du beste sei aldiz eta *andic* behin.

3. Nabarmentzekoa da <tz> eta <ts> grafemak gaur egun bezalaxe erabiltzen direla, salbuespenik gabe, Larramendik proposatu bezala (Lakarra 1985: 243, Urgell 1987: 359).

Kontsonante ozenen ondorengo posizioan badirudi txistukari afrikatuaren aldeko neutraltzea gertatzen dela: *esperantzia, alcantzatzia* etab. Hala ere, ez dira gutxi posizio horretan <s>/<z> grafiak ageri dituzten hitzak ere: *Anzuela, enzutia, esperanzia, quenzeco, pensatzia* etab. Biak bereizteko baliabideak dituela kontuan izanda, pentsa genezake egoera desberdinetan daudela hitzok.

Erdaratiko maileguetan frikariaren grafia agertzen da nagusiki: *templanza, enceratzen, reverencia, pensamentu, consolatzia, alcanzaucó* etab. Salbuespen bakarrak *esperantzia* eta *alcantzatzia* dira.

Aditizienetan <tz> da nagusi (*jantzitzia, aguintzen, itantzen, quentzeia*), baina *quenzeco* eta *ezconzeco* ere badira.

4. Testuak ez du txistukari apikari eta lepokariaren arteko neutraltzerik erakusten. Oposaketa mantentzen da, beraz, grafikoki behintzat.

Frikari lepokaria, /s/, <c> nahiz <z> grafemen bidez adierazten da *e* edo *i* bokalen aurreko posizioan eta <z> grafemaz beste posizio guztietan: *guztiac* (1v), *cergatic* (1v), *izenian* (2r), *obraz* (3r), *viciac* (3r)...

Afrikatueta jatorrizko /tʃ/ apikaria zenbait hitzetan sabaikaritu egin dela ikus daiteke: *echaietatic* (2r), *jachi* (3r), *eracuchi* (3v), *dechut* 'dizut' (8v), *dechudan* (8v), *uchetic* (14r), *euchan* 'zion' (15r), *ichusi* (32v). Gaur egun Soraluzen eta Bergarako Osintxu auzoan jasotzen da ahoskera hori (Zuazo 2006b: 63), baina Antzuolako

lan, mendebaleko joera orokorrarekin bat, lepokariaren aldeko neutraltzea gertatu da (salbu *atxo* ‘atso’ hitzean) (Larrañaga 1998: 43). Hala ere, testuan bertan, <ts> ageri da beste hitz batzuetan: *etsay* (1v, 11v), *etsayac* (9r), *etsayetatic* (10v), *lotsaz* (32r, 32v). Beraz, badirudi oraindik bi hotsen arteko oposaketa mantentzen zela edo ez zirela guztiz neutraldu eta antzinako oposaketa horren arrastoak omen daude gaur egun oraindik Lizarraga auzoan (Larrañaga 1998: 43).

/j/ bokalerdiak eragindako sabaikaritze automatikorik ez dago, nahiz eta bizkaierazko beste hizkeretan erregularra izan den: *nayzen* (8v), *gaitzic* (24v), *noyz* (28v)... Gainera, *eliza* (3r) eta *deritzo* (14v) aldaerak ditugu, txistukariari eta bokalismoari erreparatzen badiegu, bietan erdi-ekialdeko aldaerekin bat egiten dutelako (vs. mend. *elixa*, *deretxo*). Dirudenez, txistukariaren palatalizaziorik ez da inoiz izan Antzuolan, eta beraz, arkaismoa gorde da. Amiletaren dotrinan ere *eliza*, *noiz*, *naiz* eta *bacoziz*, *gaiz* aldaerak daude eta gaur egun oraindik sabaikari gabeko formak dira nagusi Bergara, Antzuola eta Oñati aldean. Alboko Leintz eta Aramaio ibarretan, berriz, aldaera bustiak entzuten dira.

5. Kontsonante ozenei dagokienez, *i* bokalak eragindako sabaikariak bazituen Antzuolako hizkerak: *ill*, *billatuco*, *virgiña*, *ciquiñen*, etab. Dena dela, beti ez ditu <ll> eta <ñ> grafiak erabiltzen eta beraz, zaila da palatalizazioa testuinguru guztietan eta sistematikoki betetzen zen edo ez erabakitzea.

Badakigu bokal aurreko ingurunea dela asimilazio bustidura jazotzeko oparoena (Oñederra 1990: 52). Hain zuzen ere, testu honetan silaba bukaerako posizioan —kontsonante aurrean edo hitz azkenean—, <il>, <in> eta <yn> grafiak dira ohikoenak: *guinducen* (1v), *eguín* (2r), *zurequin* (2v), *iltia* (4r), *ilteco* (6v), *humildadia* (9r), *usain* (9v), *ceyn* (13v, 14v, 19r, 20r etab.), *il* (17r), *ilten* (17v), etab.; baina, *ill* (17v) eta *ceyñ* (24r, 24v) ere badaude.

Bokal aurrean, albokariari dagokionez <il> idazten du batzuetan: *ila* (3r), *ilac* (3r), *ilen* (5v), *deila* (20r), etab., baina <ill> dago *deilla*, *billatuco* hitzetan eta <ll> soila *libratzallia*, *faborezizalliac* hitzetan. Sudurkarietan ez da erregulartasunik ikusten: <in>, <iñ>, <yn>, <yñ> eta <ñ> soila darabiltza; azken hirurak /Vjn/ testuinguruan bakarrik. Hona adibide batzuk: *Erreñua* (2r), *tentacinuan* (2v), *Virgiña* (3v), *premina* (7r), *ocasiño* (8v), *fna* (13v), *Erreynua* (20r), etab.

6. Hiatoetatako bilakaerak

- a) Mendebaleko hizkera modernoetan ezagunak dira hiatoek izan dituzten bilakaera desberdinak, Bonapartek bereziki nabarmendu zituenak (Hualde & Gaminde 1997). Hizkera batzuetan *o* eta *e* bokalak itxi egiten dira bokal ireki baten aurrean, disimilazioz, eta doktrina honetan dagoeneko erabat betetzen da bilakaera: *devocinua* (1v), *gaiztuetatic* (1v), *Jaungoicua* (2r), *poderiuen* (3r), *fedecuac* (4v), *osua* (6r), *daguana* (7r)... eta *curutzia* (1v), *bularrian* (1v), *libratziagatic* (1v), *beriala* (2r), *semiaren* (2r), *guria* (2r), *batyatu* (10r)... Amiletaren doktrinan, berriz, ez zegoen oraindik honen arrastorik.
- b) Mendebal zabaleko bereizgarria da *-a + a > -ea* (> *-ia*, *-ie*) egitea: Bizkaian, Araban, Nafarroako Burundan, Gipuzkoako Deba ibarrean, Goierri eta Urolaldeko hizkera batzuetan betetzen da. Testu zaharrenetatik hasita lekukotzen da bilakaera hau gainera. Doktrina honetan *-ia* ageri da, aurreko puntuan azaldu dugun bilakaeraren ondorioz: *doctrinia* (1v), *sarrerria* (1v), *aitiaren* (2r), *eriotzia* (5v)... eta *doyazen* (17r), *doyan* (30r)...

Arau horren ondorioz *-e > -a* egin da hitz batzuetan eta hemen zalantzak daude: *altaraco* (35r) baina *altareco* (16v, 29v) eta *altareqüen* (29v) adibidez. Arauaren salbuespenak dira inesibo singularra eta absolutibo plurala. Kasu bi horietan bokal geminatua gordetzen zen Amiletaren doktrinan (*obraak, santaan, prophetaak...*), baina bokal bakarra ageri da 1825eko doktrina honetan: *promesac* (3v), *Gaizuman* (6r), *santac* (6v), *flaquezac* (7r), *obrac* (8v), *animac* (17r), *acaberan* (18v)...

II. Morfologia

1. Izenordainak

1.1. Pertsona izenordainak

		arruntak	indartuak
1.	sg	<i>ni, nic, niri, nigatic</i>	
	pl	<i>gu, guc, guri, gurekin, gugatic, gugandic, gugana/guregana</i>	
2.	sg	<i>zu, zuc, zuri, zurekin, zugana, zuretzat</i>	
3.	sg	<i>aura, arec, aetan</i>	<i>bera, berac, beragan</i>
	pl	<i>arec, aekin, aetan</i>	<i>erac, erequin</i>

Deigarria da testuan ez dela 1. eta 2. pertsoako izenordain indarturik ageri, genitibo kasuan izan ezik:

		arruntak	indartuak
1.	sg	<i>nere</i>	
	pl	<i>gure</i>	<i>gere/geure</i>
2.	sg	<i>zure</i>	
3	sg	<i>aren</i>	<i>bere</i>
	pl	<i>aren</i>	<i>eren</i>

Lehenengo pertsona singularrean *nere* da testuko forma bakarra. Erdialdeko bilakaera izan zen *neure > nere, eure > ere* etab. baina Antzuolan gaur egun *nere* forma arrunt bezala eta *neure* forma indartu bezala erabiltzen dira. Izenordain arruntaren *ene* forma zaharra inguruko beste testu batzuetan lekukotzen da oraindik XIX. mendean: Umerez oñatiarraren eskuizkribuetan² eta Gatzagako doktrinan (1862)³ ere bai.

Pluralean berriz hiru forma daude: *gure, gere* eta *geure*. Forma “indartuak” bihurtari gisa erabiltzen dira gehienetan, salbuespenen batekin, baina alderantzizko salbuespenak gehiago dira, hau da, sarriago erabiltzen da *gure* forma arrunta bihurtaria-

² Umerezen berri Elortza (1996) lanean.

³ Ikus Uribe-Etxebarria (prestatzen)

ren ordez: *barcatu deigula Jaungoicu[a]c GURE becatuac* (21r), *Salbadu guinducen GURE becatuetatic* (1v). Bestalde, *Jaungoico gure Jauna* izen sintagman beti forma arrunta darabil.

Bigarren pertsonan ere *zure* forma bakarrik agertzen da: *itzuli eguizu guregana ZURE begui misericordioso orrec* (3v), *ZURE curutze santuequin redimidu cinduan mundua* (11v)

Hirugarren pertsonan ere bi forma bereizten dira: *aren* da forma arrunta singular nahiz pluralerako eta *bereleren* posesibo bihurkariak edo indartuak dira.

2. Determinatzaileak

2.1. Erakusleak

		abs	erg	dat	gen	leku-kasuak	beste
1. grad	sg	<i>au</i>	<i>onek</i>		<i>onen</i>	<i>onetan, onetatik</i>	
	pl	<i>onek</i>		<i>onei</i>	<i>onen</i>		<i>onekin</i>
2. grad	sg	<i>ori</i>				<i>orretan</i>	
	pl	<i>orrek</i>			<i>orren</i>	<i>orretan</i>	
3. grad	sg	<i>aura</i>	<i>arek</i>		<i>aren</i>	<i>a(r)etan</i>	
	pl	<i>arek</i>			<i>aren</i>	<i>aetan</i>	

Erakusleak erro berekoak dira singular nahiz pluralerako (*on-*, *or-*, *ar-*) eta hirugarren graduko erakusleetan ‘-r- + herskari’ kontsonante multzoa saihestu egiten da: *arek*, *aretan*, etab.⁴ Bi ezaugarri horiek ohikoak dira mendebalean.

Hirugarren graduko erakuslearen absolutiboko forma aldendu egiten da mendebaleko ohiko formatik: *aura* (vs. *a*). Gaur egun ere *aura* forma erabiltzen da, baina Amiletaren doktrinan *ura* zegoen.

Hirugarren graduko erakusle indartua (*ber-*) ere erabiltzen da: *Da Jaungoicua BERA, Aita, Semia, eta Espiritu Santua* (13v), *Uniduric Divinidadiequin BERAREQUIN* (17v), *izan cituen gorputzequin eta animequin EREQUIN* (18v).

2.2. Artikuluak

2.2.1. Mugagabea

Alde batetik, ohikoa da izena mugagabean agertzea *juramentu egin, bekatu egin, damu izan, egarri izan...* bezalako esapideetan: *JURAMENTU alperric ez eguitia* (4r), baina *Ceyñec eguiten dau JURAMENTUA alperric?* (23v).

Bestetik, *Seme* eta *Espiritu Santu* izenak mugagabean ageri dira behin subjektu funtzioan, izen bereziak izango balira bezala: *Irugarrena sinistia SEME Jaungoicua*

⁴ Galdetzaileetan berriz mantendu egiten da -rC- kontsonante multzoa: *certara, certaraco, cergatic, norgandic...*

dala. Laugarrena sinistia ESPIRITU SANTU Jaungoicua dala (5r), baina aurrerago *SEMIA Jaungoicua da?*, *ESPIRITU SANTUA Jaungoicua da?* (13v).

Aita eta *ama* izenak ere normalean mugagabeen erabiltzen dira, Jainkoari edo Ama Birjinari erreferentzia egiten diotenean ere. Hala ere, birritan ageri da *Aitia- ren* (2r, 11r). Amiletarenean, berriz, *aitea* eta *amea* aurkitzen ditugu (Arejita 1988: 111).

2.2.2. *Gradu hurbilekoak*

Gradu hurbileko artikulurik bada, zaila izaten da horiek erakusleetatik bereiztea. Singularrean, autoreak beti bereiz idazten ditu eta guk erakusle irakurketa eman diegu, zalantzazko adibideren bat badagoen arren. Kasu hauetan adibidez, *fedea* eta *izen* hitzek aurretik erreferentzia dutenez, *ori* eta *au* erakusle anaforikoak direla uste dugu:

- (1) *I. Christaua bazara? E. Bay, Jaungoicuen graziaz.*
—*Christauaren ICEN ORI norgandic izan dozu?* (10r)
- (2) *Ceyñec compondu eban Credua? E. Apostoluac.*
—*Certaraco?* —*Guri Fede Santuco gauzac eracusteco.*
—*Eta zuc certaraco esaten dozu?* —*Christauac dogun FEDE AU confesatzeco.* (12v)

Pluralean *-ok*, gradu hurbileko artikulua erabiltzen da: *gu becatariOC* (5v, 35r); *gu becatariOgatic* (2v); *zure deyez gade Evaren ume desterraduOC* (3v); *Eguin daigula Jaungoicuen borondatia lurrian gadenOC* (20v).

2.2.3. *bat artikulua indefinitua*

	mugagabea	plurala
abs	<i>bat</i>	<i>batzuek</i>
erg	<i>batec</i>	
dat	<i>bati</i>	
gen	<i>baten</i>	
soz	<i>batekin</i>	
ines	<i>batian</i>	
abl	<i>batetic</i>	

Bizkaieratik aldentzen diren formak dira inesibo singularreko *batian* (B *baten*) eta absolutibo pluraleko *batzuek* (B *batzuk*).

3. Deklinabide kasuak

3.1. Datibo singularrean *-ari* eta pluralean *-ai* dira ohiko atzizkiak, baina kasu batzuetan *-ai* marka erabiltzen da singularrean ere. Hiru adibide daude: *animiay* (28r), *batay* (31r), *bestiay* (31r).

-ai singularraren adibideak ageri dira jada Arabako lehenengo testuetan, baina berrikuntza hori ez zen hedatuko. Amiletaren testuan esaterako oraindik *-ari* singularra eta *-ai* plurala besterik ez dugu aurkitzen.

3.2. Ablatiboa eta prosekutibo kasuak ez dira morfologikoki bereizten eta *-tik* da forma bakarra: *becatuetatic* (1v), *alde escumatic* (3r), *becoquitic* (11r), *oetic* (11r), *gaitzetic* (21r), etab. Badirudi inguru honetako euskara bereziki berritzailea izan zela ezaugarri honetan, Amiletaren doktrinan jada *-tikl-etatik* direlako ablatiboko forma nagusiak. Hala ere, testu hartan bazen mugagabeko *-tarik* bat eta oraindik bizidunekin *-ganik* gordetzen zen. 1825eko doktrina honetan, berriz, *-gandik* ageri da bizidunekin: *Jaunagandic* (10r), *gugandic* (29v) etab.

Motibatiboan ere *-gatic* da testuan aurkitu dugun forma bakarra. Amiletarenean bada *-gati* amaierako adibiderik ere. Bestalde, *-k* gabeko formak, bai ablatiboan eta bai motibatiboan gaur egun oraindik bizirik omen daude Antzuola aldean (cf. Larrañaga 1998).

3.3. Bizidunen leku-kasuetan *-gan* erabiltzen da oro har absolutiboaren gainean: *Jaunagan* (2v), *Virginagandic* (3r), *norgandic* (10r), *gugana* (20r), *araguiagandic* (29r) etab. Hala ere, *guregana* (3v) ageri da behin genitiboaren gainean eraikia.

3.4. Edutezko genitiboa: singularrean *-aren* eta *-en* formak lehian ageri dira. Bi forma horiek testu berean aurkitzea ohikoa da Bizkaiera Zaharreko testuetatik hasita eta dirudienez *-r-dun* forma zaharrak Elizaren tradizioan mantendu izan ziren, bereziki testuari errespetu handiagoa zor zitzaion zatietan (cf. Castaños 1957).⁵

Testu honen bereizgarrietako bat da autoreak *-aren* atzizkia erabili ondoren, hainbat hitz zuzendu egin zituela eta *-en* formarekin utzi: *Espiritu Santuaren* > *Espiritu Santuen* (3r), *araguiaren* > *araguien* (3r), *Jaungoicuaren* > *Jaungoicuen* (14v)... Hala ere, badaude hasieratik *-en* formarekin idatzi zituen hitz batzuk: *poderiuen* (3r), *Jaungoico Aita guztiz poderosuen* (3r, 6r), *Soberbien* (9r), *Naguitasunen* (9r), *gorputzen* (9v)...; eta *-aren* daramaten arren zuzendu ez zituenak ere ugari dira: *Curutze santuaren* (2r), *Aitiaren*, *Semiaren eta Espiritu Santuaren* (2r), *Ceruaren eta lurraren* (2v), *progimuaeren* (4r)...

Pluralean *-en* da forma bakarra, baina Amiletak *-aen* edo *-een* darabil. Mugagabeen, bokalez amaitutako hitzetan *-ren* nahiz *-en* erako adibideak aurkitzen ditugu.

Genitiboaren gainean eraikitako beste atzizkietan ere bikoiztasun bera ageri da. Soziatibo singularrean, adibidez, *-arekin* nahiz *-ekin*. Badira soziatiboan ere zuzendutako hitzak: *Eriotziequin* (11v), lehen *Eriotziarequin* zegoen lekuan, etab. Destinatiboan bi adibide besterik ez daude, baina biak singularrekoak dira eta *-entzat* forma dute.

3.5. Soziatiboa egiteko bi aukera zeuden Amiletaren doktrinan: *-gaz* eta *-kin*. Testu honetan, berriz, *-kin* besterik ez dugu aurkitzen —*zurequin* (2v), *atzarequin* (10v), *odol garbiequin* (15r), *Divinidadiequin berarequin* (17v), *norequin* (22r), *obre-*

⁵ Antzuolatik hurbileko, Leintz bailarako dotrina batean *Aitien, semien, Espiritu Santuen izenian* irakurrita Dogsonek esan omen zuen «que ese pueblo cultiva la más grande herejía que se ha conocido, suponiendo en la Trinidad varios Padres, Hijos y Espiritus Santos». Ez dakigu zehazki zein den Azkuek kontaktutako pasadizo horretan aipatzen den dotrina; baina, Gatzagako dotrinaren (1862) hitzaurrean espresuki esaten du idazleak *-r-* gabeko forma horiek baztertu egingo dituela singularrerako eta luze auzalten du ahoz erabiltzen ziren genitibo formen eta idatzizkoen arteko aldea (ik. Uribe-Etxebarria, prestatzen).

quin (33r), etab.— eta gaur egun ere horixe da Antzuolako hizkeran erabiltzen den atzizki bakarra.

3.6. Destinatiboan ere bimorfismoa dago Amiletarenean: *guztioenzat* eta *zerentzat*, baina *ereendako* eta *guretako*. Gaur egun Antzuolan *-endako* da sarrien erabiltzen den atzizkia, baina 1825eko testu honetan *-tzat* baino ez da ageri: *zuretzat* (19v), *Gorputzentzat* (20v), *Animentzat* (20v).

3.7. Motibatiboan darabilen atzizkia *-gatik* da. Singularrean *-agatik* eta *-atik* aldaera fonologikoak ageri dira. Pluralean, berriz, *-akgatik* eta *-ogatik* absolutiboaren gainean, baina, *-egatik* ere bai.

	Amileta		1825		gaur egun		
	sg	pl	mugg	sg	pl	sg	pl
dat	<i>-ari</i>	<i>-ai</i>		<i>-ari/-ai</i>	<i>-ai</i>	<i>-ái</i>	<i>-ei</i>
abl	<i>-tik</i>	<i>-etatik</i>	<i>-tarik</i>	<i>-tik</i>	<i>-etatik</i>	<i>-ti(k)/-tikan</i>	<i>-(e)tati(k)</i>
bizid leku-kasu	<i>-agan</i>			<i>-agan</i>	<i>-etan?</i>		
	<i>-aganik</i>	<i>-etatik</i>		<i>-agandik</i>	<i>-etatik</i>	<i>-á(g)andi(k)</i> <i>-ána</i>	<i>-eandi(k)</i> <i>-ena</i>
gen	<i>-aren</i>	<i>-aen/-een</i>		<i>-aren/-en</i>	<i>-en</i>	<i>-án</i>	<i>-en</i>
sozi	<i>-agaz/</i>	<i>-ekin,</i>		<i>-arekin/</i>	<i>-ekin</i>	<i>-ákin</i>	<i>-ekin</i>
	<i>-arekin</i>	<i>-oekin</i>		<i>-ekin</i>			
dest		<i>-entzat,</i> <i>-endako (izenord)</i>		<i>-entzat</i>		<i>-andáko</i>	<i>-endako</i>
mot	<i>-agati(k)</i>	<i>-akgatik/</i> <i>-egatik</i>	<i>-gati</i>	<i>-a(ga)tik</i>	<i>-akgatik/</i> <i>-egatik,</i> <i>-ogatik</i>	<i>-áati(k)</i>	<i>-eati(k)</i>

4. Aditzak

4.1. Aditz jokatugabeak

4.1.1. Erromantzetik mailegatutako aditz berrien partizipioetan *-adu/-idu* atzizkiak dira nagusi, mendebalde zabalean ohikoa den bezala: *salbadu* (1v), *libradu* (2v), *concebidu* (2v), *recibidu* (5v), *pensadu* (13v)...

-gi/-ki amaierako partizipioa duten aditzetan *jagi* mendebaleko forma aurkitzen dugu, baina *euki*, literatur bizkaieraz bezala. Amiletarenean *edugi* aldaera ageri zen oraindik. Gaur egun *jaiki/jeiki*.

4.1.2. Aditzizenak egiteko *-te* eta *-tze(e)* dira Antzuolako hizkeran erabiltzen diren forma bakarrak eta horien erabilera bat dator, oro har, erdialdeko ereduarekin.

Erdialdeko eremu horretako joera, gainera, *-tze* orokortzearena izan da (Urgell 2006) eta alde batetik nahiko gordetzaila izan da Antzuolako hizkera, oraindik ozeenez amaitzen diren erroekin *-te* ageri delako (*ilten* 12v, *ecarteco* 30v, *ifinteco* 26v). Gipuzkera zaharrean eta berriagoan ere *etorte*, *ekarte*, *erorte* bezalakoak aurkitzen ditugu, baina *iltze* (Altuna 1995: 629). Bestalde, berritzailea da *-itze*, *-tutze* erako aditzizenak

ere badituelako: *asitzen* (11r), *ausitzen* (25r), *vicitzeco* (28r), *itzitzen* (32v), *jantzitzia* (7v) eta *aztutzen* (32r), *ostutzia* (4r). Amiletaren testuan *-tze* hartzen zuten txistukariz amaitutakoek ere (*sinistzen*, *sinitzen*), baina honetan *sinisten* forma erabiltzen da. Bokalez amaitutakoetan *-tze* dago oro har, baina *-gi/-ki* amaierakoetan zalantza (*jagite*, baina *eukitze*). Amiletarenean *jagitzen* zegoen.

4.1.3. Hiru aldiz darabil aditzoina autoreak, indikatiboaz kanpoko egitura perifrastikoetan: *libra gaitzatzu* (2r, 10v) eta *reyna dayala* (20v). Aitatzekoa da *libra gaitzatzu* egitura **ezan* laguntzailearekin egiten duen bakarra dela, bestalde. Horien ondoan, *libradu gaitzu* (2v, 21r), *libradu gayzen* (10v, 11r), *libradu gaizala* (21r) daude adibidez.

Oso arkaikoak dira **ezan* laguntzailea eta aditzoinaren erabilera, batez ere *egin*-ekin, garai honetan mendebaldean (cf. Mounole 2007). Hala ere, fosildutako esapideak izango ziren segur aski. Amiletaren doktrinan ere *Geure etsaietatik libra gaitzazu* perpausean bakarrik ageri da.

4.2. Aditz jokatuak

4.2.1. Fonetikaren atalean azaldutako bilakaera batzuk Antzuolaraino iritsi ez zirelako, *izan*-en adizki batzuek mendebalean ohikoak ez diren formak erakusten dituzte:

- a) *naiz* forma ageri da beti (inoiz ez bizkaieraz nagusi diren *nax*, *nas* bezalakorik). Gogoratu behar da Araban bi eratako formak agertzen direla txandaka.
- b) *-an* edo *-ala* atzizkiak hartzerakoan ez da disimilaziorik gertatzen: *dian*, *diala*, *garala*, *garan*, *zarana*... Amiletak ere horrelakoak erabili zituen: esan bezala bizkaiera zaharrean zabaldu erabiltzen diren *direan*, *garean* bezalako formak bilakaera fonologiko baten (disimilazio baten) ondorio dira, baina kontuan izan behar da, Antzuolako testuetan ere betetzen dela disimilazio hori bera (*-a + -a > -ea*), adibidez izen morfologian edo *joan*-en adizkietan. Beraz, hau salbuespena dela esan genezake. Gainera, Deba Ibarreko beste alderdi batzuetako testuetan badira *direan*... bezalako formak (Zuazo 2006a).

4.2.2. **Edun*-en paradigma bat dator bizkaierazkoarekin. Orainaldiko formetan *-au-* erroa eta *-o-* erro monoptongatua ageri dira: *dot*, *dau*, *dogu*, *dozu*, *dabe*. Ez dago Araban bezalako erro aniztasunik (*-eu-*, *-e-*, *-u-*, *-au-* eta *-o-*). Iraganaldian eta alegiazkoan, berriz, *-eu-* erroa daukagu: *eban*, *balebe*, *neuke*.

4.2.3. **Edin* laguntzailea erabiltzen da indikatiboaz kanpoko egitura iragangaitzetan. Amiletaren doktrinaren gramatika-oharretan *geindezkean* adizkia aipatzen zuen Arejitak: “bizkaierazko «geindez/geintekez» eta gipuzkerazko «gindezke»ren arteko erdibidean, eta iraganean” (Arejita 1988: 118); beste testu honetan *gindezkean* forma jaso dugu.

4.2.4. BZn eta GZn bezala asimilatutako formak daude **edin*-en paradigmaman: *bidi* ‘bedi’ eta *dein* ‘dadin’.

4.2.5. *egin* laguntzailea dago indikatiboaz kanpoko egitura iragankorretan. Amiletaren doktrinan bezalaxe *libra gaitzazu* esapidean aurkitzen dugu **ezan* laguntzailearekin osatutako perifrasi bakarra.

4.2.6. NOR-NORI-NORK saileko indikatibozko adizkietan *eutsi* laguntzailea erabiltzen da nagusiki mendebalean. Hala ere, Antzuolako testuetan *jaot* ‘diot’ bezalako adizki bereziak lekukotzen dira, *eutsi* erroko adizkiekin batera. Era horretako adizkiak gaur egun ere ezagunak dira Bergara eta Oñati aldean (cf. Zuazo 2006b: 82). Antzuolan bertan erabiltzen direnak Larrañagak jaso zituen (1998: 123).

Hauek dira testuetan jaso izan diren adibideak: Lazarraga (*jagot* ‘diot’ A23: 1, *jago* ‘dio’ A24: 99), Amileta (*jague* ‘die’ 3) eta batez ere aztergai dugun testuan (*jaot* ‘diot’ 8r, *jao* ‘dio’ 19r, 32v, *jagu* ‘diogu’ 27v, *jaozu* ‘diozu’ 21v, *jae* ‘die’ 24r, *jaegu* ‘diegu’ 22v). Ikusten den moduan, betiere datibo komunztadura 3. pertsonakoa denean eta orainaldian erabiltzen dira forma horiek.

Gaur egun, Antzuola eta Bergaran nagusi dira baldintza horietan (*jat* ‘diot’...), nahiz eta *eutsi* errokoak ere ez diren guztiz desagertu. Gainera, alokutiboan eta iraganaldian *eutsi* besterik ez dago. Oñatin ere erabiltzen dira (*xa(a)t* ‘diot’...), baina murriztapena handiagoa da: datiboa 3. pertsona eta singularra denean bakarrik. Umerezten testuetan ez dugu aurkitu.

Bestalde, bi aldaerak (*jaot/deutsat*, etab.) bizirik daudela kontuan izanda —inoiz hitzund berarengan ere bai—, zaila da testuetatik abiatuz garai bakoitzean maiztasun handiena zein aldaerak izan duen erabakitzea. Gainera, ahozko erabilera gorabehera idatzizko testuetan forma bat nagusi daiteke. Hain zuzen, Atxotegik ere (Umerezek bezala) *eutsi* erroko adizkiak bakarrik erabili zituen Bonaparterentzat Bergarako hizkeran idatzitako doktrinan (in Pagola et al. 1992: 795-838) eta Bonapartek Zabala-ren *El verbo regular vascongado* irakurri ondoren zalantzak izan zituen eta Etxenikeri idatzitako eskutitz batean horrela adierazi zizkion:

(...) je voudrais le prier par votre moyen de vouloir bien s’informer. apres de D. Julian [Atxotegi], si l’assertion suivante du Padre Zabala dans l’ouvrage intitulé: *El Verbo Regular Vascongado del Dialecto Vizcaino* est exacte. Voila ce que Zabala dit à la page 57. “En las villas de Oñate, Vergara y sus alrededores tienen una conjugacion muy particular para la activa de recipiente de 3ª persona de singular de los tenso perfectos columna 1ª, y en lugar de *deutsa*, *deutse*, *deutsazu*, *deutsazue*, *deutsat*, *deutsagu*, dicen *jao*, *jaoe*, *jaozu*, *jaozue*, *jaot*, *jaogu*.”

Si ce que dit le P. Zabala est exact par rapport a Vergara, comme le catechisme doit représenter le basque propre a Vergara, a l’exclusion de tout autre, il me parait qu’il faudrait toujours substituer *jaot* etc. a *deutsat* etc. Or je trouve toujours *deutsat* dans le catechisme et jamais *jaot*. (Urquijo 1910 : 294-295)

4.2.7. Iraganaldiko 3. pertsonetan Ø- da absolutiboko argumentuari dagokion marka mendebalde zabalean eta antzina ere antzekoa zen egoera. Antzuolako testu honetan, adibidez, *eban* ‘zuen’ (3r), *eutxan* ‘zion’ (15r), *eden* ‘zeuden’ (5v), etab. ditugu. Hala ere, gaur egun *-z*- ari da nagusitzen Bergara alde horretan.

4.2.8. Pluralgileak:

- a) *-it*- pluralgile zaharra ageri da **edun*-en adizkietan: *balitu* (32v), *ditu* (12r), *ditue* ‘dituzte’ (17r), *dituzu* (21v), *gaituen* ‘gaituzten’ (11v); eta **ezan*-en fosil bakarrean: *gaitzatzu* (2r, 10v).
- b) *-z* pluralgilea erabiltzen da zenbait adizkietan, baina erabilera hori ez da bizkaieraz bezain hedatua eta morfemaren kokapena ez da beti adizkiaren azken posizioa. Esaterako, **edun*-en adizkietara ez da *-z* hedatu eta horren

ordez *-it-* zaharra dago, iraganaldian izan ezik (erdialdeko hainbat hizkeratan bezala): *ginduzen* ‘gintuen’ (1v, 10r, 14v). *Egin* eta **edinek* ere hartzen dute batzuetan pluralgile hau eta erroaren ostean, *-ke-* morfemaren edo pertsona marken aurretik kokatzen da: *daizten* ‘ditzaten’ (22v), *gaizen* ‘gaitzan’ (10v), *egizkuzu* (2r) / *egizguzu* (21r) ‘iezazkiguzu’, *gindezkian* (31r) vs. *zaite* ‘zaitez’ (1v) eta *gaitian* ‘gaitezen’ (22r). *Eduki* aditzean, berriz, *dauzka* (27r), *dauzkazu* (13r) ditugu (mendebaldera jotzen badugu *daukaz*, *daukazuz...* bezalakoak erabiltzen dira eta hegoaldeko hizkeretan berriz *dauka*, *daukazu...* pluralleko komunztadurarik gabeko formak).

- c) *egon* aditzarekin *-de* morfema erabiltzen da Antzuolan: *zadena* ‘zaudena’ (2r), *gade* ‘gaude’ (3v), *dade* ‘daude’ (1v), *eden* ‘zeuden’ (5v). Landucciren hiztegian agertzen den *daode* aldaera izan zen, besteak beste, Mitxelenak hizkera hura beregaina zela arrazoitzeko erabili zuen ezaugarrietako bat.
- d) Ergatibo komunztadurari dagokion pluralgilea *-e* da: *dabe* ‘dute’ (25r), *ditue* ‘dituzte’ (17r), *gaituen* ‘gaituzten’ (11v), *daien* ‘dezaten’ (22v) baina *daizten* ‘ditzaten’ (22v), *deskuenai* ‘digutenei’ (21r), *daukenak* ‘daukatenak’ (34r).
- e) Datiboaren pluralgilea *-te* da *izan* eta *eutsi* erroko adizkietan: *jate* ‘zaie’ (25r), *deustegun* ‘diegun’ (21r)... baina *-e* da *jae* ‘die’ (24r) eta *jaegu* ‘diegu’ (22v) bezalakoetan.

4.3. Aditzaren morfosintaxia

4.3.1. Objektu pluralarekiko komunztadura falta

Zenbait adizkitan absolutibo pluralari dagokion komunztadura marka falta da:

IZAN: *Lenengo irurac perteneitzen jaco Jaungoicuaeren honriari* (4r), *Humanidade Santuari perteneitzen jaconac dira onec* (5r)

EUTSI: *barcatuco deustazula nere becatuac* (8v), *barcatzen descun becatuac* (14r), *Barcatu eguizguzu guere zorrac, guc guere zordunai barcatzen deustegun leguez* (21r)

EGIN: *itzuli eguizu guregana zure begui misericordioso orrec* (3v), *barcatu deigula Jaungoicu[a]c gure becatuac* (21r)

Arabatik hedatutako ezaugarritzat jotzen da numero komunztadura galtzea. Aspaldi konturatu ziren euskalariak fenomeno honetaz eta berrikuntza honen hedadura berezia ere sarritan aipatu izan da, Arabaz gain, Debagoienean eta Goierriko hizkera batzuetan ere ageri delako. Testu zaharrenetan aurkitzen dira dagoeneko horrelako adibideak: Landucci, Barrutia, Amileta (Lakarra 1996: 189). Orain, Lazarragaren eskuizkribuan ere adibide ugari ageri dira. Goierri aldeko lehenengo lekukotasunetan ere bai (Lakarra 1996: 190). Hala ere, ezaugarri orokor hau ez da gauzatzen berdin garai eta leku guztietan: Testu honetan komunztadura falta duten adizki ia guztiak datiboazko adizkiak dira. Goierriin ere komunztadura eza datiboazko adizkietan bakarrik gertatzen da (cf. Hurtado 2001: 103, Lasa 2004).

Absolutiboko pluralgilea duten adizki horietako batzuk: *barcatu eguizcuzu guere zorrac*; *curutzian redimidu guinducen*; *dauzka*; *dauzkazu*; *gindezkian*; *daizten* ‘ditzaten’; *gaizen*.

Lazarragaren testuetan eta Leintz, Oñati aldeko lekukoetan, berriz, NOR-NORK erako adizkietan ere komunztadura falta da, baina inguru horietan ere salbuespenak daude (Uribe-Etxebarria 2010). Oro har, lau eratako egiturak sailka ditzakegu, hurrenez hurren, absolutibo pluraleko komunztadura falta izateko aukera gehien dituztenetik hasita:

1. Datibozko egiturak.
2. NOR-NORK saileko adizki trinkoak eta *egin* erroaz osatutako laguntzaileak.
3. **edun*-en absolutibo 1. edo 2. pertsonako adizkiak.
4. **edun*-en absolutibo 3. pertsonako adizkiak.

Aipatzekoa da, bestalde, lehenengo bi multzoetako adizkiek, izatekotan, *-z* pluralgileaz markatzen dutela komunztadura; eta, azken bi multzoetakoek, berriz, *-it-* pluralgile zaharra daramatela. Beraz, komunztaduradunak izateko aukera gehien dituzten adizkiak itxuraz arkaikoenak ere badira. Gainera, **ezan*-en adizki arkaiko bat ere ageri da testuan eta hori ere pluralgileduna da.

III. Sintaxia

3.1. Hitz ordena

Erlatibozko perpausak eta genitiboko sintagmak izen ardatzaren eskuin aldean ageri dira sarritan: *Esperantza guria* (3v), *Abogada guria* (3v), *Articulo Fedecua* (4v), *Obra Misericordiazcuac* (7r), *Eliza Ama Santa Erromacuac* (13r), *becatu eguin dituan guztiac* (30v), *mantenimentu conveni jacona* (20v), *pena becatuegatic zor dana* (33r), etab.

Ezeztapenaren partikula aditz nagusia eta laguntzailearen artean koka daiteke: *cerren gorde ez cituen* (6r).

3.2. Aditzizena adlatiboan

Bizkaierazko hizkera gehienetan aditzizena inesiboan erabiltzen da mugimenduzko aditzekin-eta. Hemen adlatiboan ageri dira: *Andic etorrigo da viciac eta ilac juzgatzera* (3r), *Cer recibitzera doyan* (30r), etab.

3.3. Mendeko perpausak

Ohikoak dira, eredu erromanikoan bezala, galdera-izenordain bat (*zeña, nun, nora...*) baliatuz eratutako mendeko perpausak. Horrelakoak dira, esate baterako, erlatibozko perpaus batzuk —*Bigarrena, CEÑA dan semia* (14v)—, konparazio perpausak —*NOLA urtetzen dabEN Euzquien arguiac Christal batetic* (15v)— edo kausazkoak: *CERREN gorde cituen aren mandamentu santuac* (6r), *CERGATIC dan espiritu purua* (14v).

Horietan ikusten denez, *-n* menderagailua erabiltzen da, eta inoiz ez ekialderago agertzen den *bait-*. Hala ere, *-n* atzizkirik gabekoak ere ageri dira: *Christau fiel guztien Congregacinua, CEÑAREN burua DA Erromaco Aita Santua* (19r).

Perpaus osagarriak, berriz, *-la* atzizkiaren bidez osatzen dira: *Irugarrena sinistia recibidu ebaLA eriotzia eta Pasinua gu becatarioc salvatziagatic* (5v). Atzizki hori bera

moduzko perpausak eratzeko ere erabiltzen da: *Eguizu bada, beriala, esaten dozuLA onela* (2r). Beste aukera batzuk ere ageri dira moduzko perpausak egiteko: *-n legez, -la mediante, -ekin konforme, -ik (bera virgina izanic)*.

Denborazko perpausetan *jateracuan* (11v) nahiz *jayotzian* (35r) bezalakoak ageritzen dira.

Kausazkoetan *-a(ga)tik* atzizkia aditzizena edo partizipioaren gainean erabil daiteke eta baita adizki jokatuaren gainean ere: *libratziagatic* (1v), *izanagatic* (31r), *gauza guztiac presente dauzcanatic* (16r).

IV. Hiztegia

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(a)	ik. aura	
abaria	abaricien	9r
	Avaricia (2)	9r, 28v
abogada	abogada	3v
(Abran)	Abranen (3) (ik. seno)	17r (2), 17v
(aditu) 'ulertu'	aditzen	32r
	aitzen	10r
	aytzen (2)	17r (2)
	aytzia	24v
(admirable)	admirabiliau	13v
(adoradu)	adoratzen (3)	11v (2), 23v
	adoratzera	1v
(aek)	ik. arek	
agertu	aguertu	15r
	aguertzen (3)	6v, 11r, 26r
(agindu)	aguintzen (6)	6v, 24v (4), 27r
agrabiadu	agrabiadu	21r
	agrabiatzia	35v
ain	ayn	31r
aingeru	ayngueru	21v
	ayngueruac	22v
	ayngueruari (2)	7v, 8r
-aingeru guardako	ayngueru guardacua	22v (2)
aita 1	aita	4r
	ayta (2)	16v, 24r
	aytaric (2)	16v (2)
aita 2 'Hirutasun Santuko lehen pertsona'	Aita (8)	2r, 2v, 3r, 5r, 6r, 13v, 18v, 21v, 34v
	Aitac (2)	15v, 18v
	Aitiaren (2)	2r, 11r
	Ayta (7)	8r, 13v, 14r (2), 16v
aita santu	Aytari	15v
(aitagure)	Aita Santua (2)	19r (2)
	aita guria	19v, 20r, 27v
	aita guriac	19v, 20r
(aitu)	ik. aditu	
(akabera)	acaberan	18v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
akordau	acordau	22r
(akostunbrau)	acostumbratzia	24r
akto	acto	<i>acto contricinocua</i> 8r, <i>acto contricinozco</i> 31v (2), <i>acto fedecua</i> 34v, <i>acto esperanzacua</i> 35r, <i>acto caridadecua</i> 35v
	actua	<i>atricinozco actua</i> 31v
akusadu	acusadu	32v
	acusau	32v
(akzidente)	accidentiac	30r
al 'ahal'	al (2)	<i>al ditequian</i> 13v, <i>al ditequiala</i> 32r
ala 1	ala (3)	2r, 16v, 20v
ala 2 'hala'	ala (3)	8v, 21v, 31r
alabadu	alabadu	22v
alde	alde (3)	<i>alde escumatic</i> 3r, 6r, 18v
(alkantzau)	alcantatzia	3v
	alcanzauco	34r
(alper)	alperra (1)	23v
alperrik	alperric (4)	4r, 23v (2), 24r
(altare)	altaraco (1)	35r
	altareco (2)	16v, 29v
	altarian (1)	22r
	altarequien (1)	29v
ama 1	ama (2)	4r, 24r
	amaric (2)	16v (2)
Ama 2 'Ama Birjina'	ama (7)	2v, 3r, 3v, 15v, 16v, 22r, 35v
	amac (1)	35v
Ama 3 'Eliza'	(Eliza) Ama (Santa) (12)	3r, 6r, 6v (2), 12r, 12v, 13r (2), 19v, 22r, 27r, 35r
amabi	amabi	33v
-(amabigarren)	amabigarrena	34r
(amable)	amabilia	31r
amadu	amadu (2)	35v (2)
	amatzen (5)	8r, 23r, 35v (3)
	amatzia (5)	4r, 23r, 26r, 35v
	amatzian (1)	4v
(amaikagarren)	amaicagarrena	34r
amalau	amalau (2)	4v, 7r
amar	amar (3)	3v, 4v, 25r
-amargarren	amargarren (1)	25r
	amargarrena (2)	4v, 34r
amarren	amarrenac (1)	6v
amen	amen (14)	2r (2), 2v (2), 3r, 3v, 4v, 6r, 8r, 8v, 10v, 11r, 21v, 35v
(amorio)	amoriua (1)	15v
	amoriozco	15v
an	an (6)	3r, 5v, 6r, 17r, 17v, 22r
	andic (1)	3r
	han	1v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
andi	andi (2)	30v, 32v
	andiaguac (1)	24r
	andian (1)	28r
	andiaz (1)	8r
	andiena (1)	29v
	andienetacua (1)	30v
	andienian (1)	30r
	andiequin (1)	17v
andra 1 'emakumea'	andra (1)	2v
andra 2 'emaztea'	andreric (1)	4v
anima	anima (4)	5v, 15r, 17v, 18r
	animac (3)	17r, 17v (2)
	animaco (2)	21r, 23r
	animen (4)	9r (2), 27v, 29r
	animentzat	20v
	animequin	18v
	animetan	20v
	animia (4)	17v (2), 19v, 26v
	animiay (1)	28r
	animiequin (2)	29v, 30r
(animo)	animuen	29r
(Anzuela)	Anzuelaco	1r
aña 'adina'	aña	18v
(añadidu)	añaditzen	21v
(ao)	aotic (2)	19v, 20r
	aozco	27r
	aua (2)	9v (2)
	auan (4)	1v, 2r, 10v, 11r,
apartau	apartatzeco	32r
	apartatzen	32r
	apartatzia	8v
	apartatziequin	29r
	apartau (2)	29v, 32r
apetitu	apetitu (2)	28v (2)
(apostolu)	apostoluac (2)	12v, 20r
	apostoluay (2)	7v, 8r
(aragi)	araguaia (3)	9r, 11v, 29v
	araguiagandic	29r
	araguien	3r
ardao	ardao	29v
aren	ik. aura	
	ik. arek	
arek 'haiek' <i>erak</i> .	aequin 'haiekin' (3)	15r, 26r, 28v
	aetan 'haietan' (2)	23v, 24r
	arec 'haiek' (2)	34r (2)
-(aren)	arena 'haiena'	34r
-erak <i>erak. indartua</i>	erac (5)	26r, 34r (3), 34v
-(eren)	erena	34v
	erequin	18v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(argi)	arguiac	15v
(arkitu)	arquitzen	32v
	aurquituco	31v
(arrasto)	arrastuac	28r
(arte) 1	artetic (3)	3r, 5v, 35r
	artian (3)	<i>andra guztien artian</i> 2v, <i>oracino guztien artian</i> 20r, <i>onen artian onena</i> 31v
(arte) 2	artian (2)	<i>vici nayzen artian</i> 8v, <i>recibidu artian</i> 31v
artikulo (fedekuak)	articulo (6)	4v, 12r, 12v, 13r (3)
	articuluen (1)	19r
	articuluena (1)	19v
artu	artu	30v
(asi)	asitzen	11r
asko	asco (1)	19v
	ascoren	28v
	ascorequin	32v
	ascotan	28v
	ascoz (2)	16v, 31v
(atribuidu)	atribuitzen	15v
(atrizino)	atricinozco	31v
	atricinua (3)	31r (2), 31v
	atricinuequin (2)	31v (2)
atz	atz	11r
	atzarequin	10v
au 'hau' <i>erak.</i>	au (8)	10r, 17v, 25r, 29r, 30v, 33r, 33v, 35r
	onec	23r
	onetan (10)	3v, 24v (4), 27v, 30r, 34v (2), 35r
	onetatic	3v
	onen	23v
-au da	au da	6r
aumentau	aumentau	27v
aura 1 'hura' <i>erak.</i>	aura (4)	16r (2), 22r, 26v
	arec 'hark'	21v
-aren	aren (6)	2v, 6r, 10r, 22r, 31r, 35v
	aretan 'hartan'	15r
	aetan 'hartan' (2)	23v, 27r
-bera <i>erak. indartua</i>	bera (2)	5v, 13v
	berac (1)	14r
	beragan (1)	23r
	berarequin (1)	17v
-bere	bere (24)	11v, 14r, 18v, 20r, 22v (2), 23r, 25v, 19r, 30r, 30v, 31r (2), 32r, 33r (3), 35v (5)
	vere (2)	19v, 29v
aurrenengo	aurrenengo	10v
(ausi)	ausitzen (2)	25r, 28v
Ave Maria	Ave Maria (5)	2v (2), 21v (2), 22r
(azeptau)	aceptatzen	33r
	aceptatzian	33r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(azken)	azquenian (2)	18v, 21v
(azpi)	azpian	3r
(aztu) ‘ahaztu’	aztua	32v
	aztutzen (2)	32r (2)
bada	bada (7)	2r, 3v, 10r, 14v (2), 15v, 27r
bage	bague (16)	6v, 15r, 22v, 23v (3), 24r, 30v, 31v, 32r, 32v (3), 33r (3)
bai	bai (5)	11v, 13v (2), 18v, 19r
	bay (14)	10r, 13r, 13v, 15v (2), 17r, 22v (2), 23v, 24r, 29v, 32r, 32v, 33r
(baikotz) ⁶ ‘bakoitza’	baicotzac (1)	22v
baita	baita (3)	1v, 26v, 29r
bakar	bacar (2)	2v, 5r
	bacarra	16r
bakarrik	bacarric (4)	14r, 14v, 23r, 30r
	vacarric	16v
bake	baque	28r
	baquia	33v
(bakeoso)	baqueosuac	34v
baldin	baldin (bada)	33r
balio	valio	30v
balle	valle	3v
(banidade)	vanidadiac	29r
baña	baña (12)	2v, 13v, 16v, 20r, 21r, 27r, 29v, 31v (2), 32r, 32v, 33r
baño	baño (20)	5v, 8v, 13v, 14r, 17r, 17v (2), 18v, 23r, 28v (2), 29v (2), 31v (3), 32v, 35r, 35v (2)
(bardin)	bardinac	15v
barkatu	barcatu (3)	2r, 21r (2)
	barcatuco (2)	8v, 35r
	barcatzeco (2)	26v, 27r
	barcatzen (8)	2v, 14r, 21r (2), 27r (2), 31v (2)
	barcatzia (1)	7r
barkazino	barcacino	27v
	barcacinuan	3r
(barri)	barria	33r
baru	baru (2)	6v, 30r
	baruequin	29r

⁶ Elexpuru 2004: “**bakóitza**. (a). *izena*. БАΙΚОТЗА (АНТЗ)”. OEHN “**baikotz** (V-gip)”. *IzArOñ* hiztegian ere agertzen da.

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
bat	bat (37)	11r (2), 13v (4), 14r, 15r, 16r (2), 17r (2), 17v (2), 22r (3), 25v, 26v, 27r (2), 28v (5), 29r, 29v, 30r, 30v (2), 31v, 32r (2), 32v (3)
	bata (4)	16r (3), 31v
	batay	31r
	batec (3)	27r, 32v (2)
	baten	19r
	batequin (3)	29v, 31v, 32v
	batetic	15v
	bati	32r
	batian (4)	5r, 11r, 14r, 34v
-batzuek	batzuec (2)	22v, 25v
(-kin) batian	batian	<i>Cer virtute emoten ditue Sacramentuac gra-ciequin batian? 25v</i>
batere	batere (2)	32r, 33r
batiatu	batiatzian	26r
	batyatu (2)	10r, 26v
batzuek	ik. bat	
(bautismo)	bautismocua	26r
	bautismua (2)	17v, 26v
	bautismuan (1)	26v
Bautista	ik. Juan Bautista	
(bedeinkata)/bedeinkatu	bedeincatia	2v
<i>adj.</i>	bedeincatua (2)	2v, 3v
	bedeincatuatic (1)	27v
	bedeyncatuequin	29r
bedeinkatu <i>ad.</i>	bedeincatzen	11v
	bedeyncatu	22v
	vedeincatuatic	27v
(bederatzi)	bederatzigatic	27r
-bederatzigarren	bederatzigarren	25r
	bederatzigarrena (3)	4r, 27v, 34r
begi	begui	3v
	beguiac (2)	9v (2)
beitanzino	veitancino	29r
bekatari	becatari (2)	27r, 32v
	becataria (1)	7v
	becatarioc (2)	5v, 35r
	becatariogatic	2v
bekatu	becatu (32)	8r, 8v, 17r, 23v (2), 25r, 26r, 26v (5), 27r (4), 28r, 30v, 31r (2), 31v, 32r (4), 32v (3), 33r (2), 33v, 35v
	becatua (2)	27r, 31r
	becatuac (9)	8v, 14r, 21r, 26v, 30v (2), 31v (2), 33r
	becatuegatic	33r
	becatuen (4)	3r, 8v, 31r, 32r
	becatuetatic (2)	1v, 15r
	becaturic (4)	4r, 8v, 24v, 32r
	becatutic (2)	17r, 31v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(bekoki)	becoquian (4)	1v (2), 10v (2)
	becoquitic	11r
(belarri)	belarriac (2)	9v (2)
(bendizino)	bendicinuatic	27v
(benganza)	vengancien	28v
(benial)	benialac	26v
	veniala (2)	27r (2)
	venialac (2)	28v, 32r
(benignidade)	benignidadia	33v
benzidu	vencidu	11v
bera	ik. aura	
berba	berba	2r
	berbaz (2)	8r, 24v
	berbazcuac	31r
	verba (6)	1r, 10v, 11r, 19v, 21v, 22r
	verbac	29v
	verbetan	24v
bere	ik. aura	
bere 'ere'	ik. ere	
beriala	beriala (3)	2r, 27r (2)
berriz	berriz	18r
bertan	bertan	15r
beste	beste (12)	4r, 4v, 6r, 6v, 12r, 19r, 22r, 26r, 28r, 28v, 32v, 35v
	besteren (2)	4v, 24v
	besteric (1)	24r
	bestia (4)	16r (3), 31v
	bestiac (1)	28v
	bestiay	31r
	bestien	19r
(bete)	betia (2)	2v, 22r
beti	beti (6)	2v, 7v, 8r, 15v (2), 35r
	betico (1)	17r
bi	bi (4)	16r (3), 31v
	biac (2)	6v, 31v
	bien	16r
	bietaco	30r
	birequin (1)	11r
	bitan (3)	4v, 10r, 31r
-bigarren	bigarren (3)	19v, 23v, 34v
	bigarrrena (14)	1v, 4r, 5r, 5v, 6r, 7r (2), 7v, 9v, 10v, 14v, 20r, 27v, 28r
(biar) 1 'lana'	biarric (1)	
biar 2 'behar (izan)'	biar (24)	<i>biar dianac</i> 6v, 25v, <i>biar dozu</i> 11r, <i>biar ditu</i> 12r, <i>biar daben</i> 12r (7), 12v, 30v, <i>ez dau biar</i> 16r, <i>biar dan</i> 19v, 23r, 27r, <i>biar dogu</i> 22r, <i>biar jaegu</i> 22v, <i>biar dau</i> 27r (2), 30v, <i>biar dia</i> 30r, <i>biar da</i> 30v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
bidar	bidar vidar	31r 11v
bienabenturadu	bienabenturadu bienabenturaduac (10)	22v, 20v, 34r (6), 34v (2), 35v
(bienabenturanza)	bienabenturanzac (2) bienabenturanzia	34r, 34v 34v
(bikario)	vicariua	19r
(bildur)	bildurrez	32r
(bildurtasun)	bildurtasunecua	33v
(billatu)	billatuco (2)	32v (2)
biotz	viotza viotz (3) viotzeco	21v, 8v, 34r, 35v 27r
birjiña	virginagandic (2) virginia virgiña (6) virgiñagandic virgiñarequin virgiñari (2)	3r, 15v 21v 3v, 5v, 15v (2), 22r, 35r 5v 22r 7v, 8r
birtute	virtute (6) virtuteric virtutez (4) virtutiac	9r, 9v (2), 11v, 18v, 25v 11v 3r, 5v, 22r, 35r 25v
(bisitadu)	visitatzera visitatzia	21v 7v
(biurtu)	biurtzen	18r
bizi <i>ad.</i>	vici (3) vicitzeco	8v, 14v, 35r 28r
(bizi) <i>iz.</i> 'bizitza'	vicia	23r
(bizi) <i>iz.</i>	viciac (4) viciacgatic	<i>viciac eta ilac</i> 3r, 6r, 18v, 35r <i>viciacgatic eta ilacgatic</i> 7v
bizio	vicio (2)	9r, 28v
bizirik	viciric (2)	29v, 30r
bizitza	vicitza (2) vizitza (2) vizitzia	28r, 32r 3r, 3v 8v
(biztu)	viztucu	18v
(bondade)	bondadia	35v
borondate	borondatia (3) borondatezcuac vorondate vorondatia vorondatien	2r, 20v (2) 6v 16r 9r 24v
bost	bost (5) bostac (1)	6r, 9v, 25r, 30v 6v
-(bostgarren)	bostgarrena (14)	4r, 5r, 5v, 6v, 7r (2), 7v, 9r, 21r, 24r, 27v, 30v, 33v (2)

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(bular)	bularreco (1)	27v
	bularreraño	11r
	bularrian (4)	1v, 2r, 10v, 11r
(buru) ‘nagusia’	burua	19r
	buruac	28v
-X-en burua	buruac (2)	<i>gure buruac</i> 4v, <i>guere buruac</i> 26r
damu (izan)	damu dot (2)	8v, 35v
(damutasun)	damutasuna (4)	29r, 31r (3)
(debozino)	devocinua	1v
(dei) <i>iz.</i>	deyez	3v
(deitu) <i>ad.</i>	deituac	34v
	deitzen	25r
(deklaradu)	deklarutzen (3)	19v, 23r, 25v
(deklarazino)	deklaracinua (5)	12v, 25r (2), 28r, 29r
	deklaracinuac (1)	9v
(demonio)	demoniua (3)	9r, 11v, 29v
	demoniuagandic	29r
	demoniuen	15r
denpora	dempora (2)	11v, 30v
	demporaric (1)	30v
	demporiequin (1)	30v
(desagrabiadu)	desagrabiatzia	35v
(deseadu)	deseatzia (3)	4v (2), 26v
(deseo)	deseo (6)	2r, 11r, 25r, 28v (2), 29r
	deseoz (2)	6v, 24v
(deshonestidade)	deshonestidadien	25r
desordenadu <i>izond.</i>	desordenadu (3)	28v (3)
	desordenaduac (1)	25r
(despreziadu)	despreciatzen	29r
(desterradu)	desterraduoc	3v
destierro	destierro	3v
determinazino	determinacino	32r
(diabru)	diabruen	28r
(diakono)	diaconuac	28r
(dibinidade)	divinidadia	15r
	divinidadari (2)	4v (2)
	divinidadiequin (4)	17v (2), 29v, 30r
dibino/a	divina (2)	31r, 35v
	divino	25v
	divinua (5)	15r, 16r (4)
	divinuac	26r
(diferente)	diferentiac (2)	13v, 14r
(dignidade)	dignidadian	24r
(digno)	dignuac	28r
diligenzia	diligencia	9r
(diskreto)	discretuen	25r
disposizino	disposicino	27r
	disposicinuequin	27v
(distinto)	distintuac	34v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(doe?)	doyac	33v
(doktore)	doctoriac	19r
doktrina	doctrina (5)	1v, 9v, 19v, 23r, 25v
	doctrinia	1r
dolore	dolore (2)	27r, 31v
	doloria (3)	30v, 31r (2)
(domeka)	domequetan	6r
(don)	donez	15r
dulze	dulce	3v
dulzura	dulzura	3v
ea	ea	3v
(edade)	edadian	24r
(edan)	edaten	7v
	erateco	29r
edo	edo (35)	6v (2), 9v, 11r (2), 12v, 13v, 14r, 14v (2), 15r, 16r, 16v, 17r (2), 18v, 21r, 21v, 22r, 22v, 23v (2), 24r, 25r, 25v, 26v (3), 28v, 29r (2), 31r (2), 32v (2)
	o	24r
edozein	edoceyn (2)	26r, 32v
egarri	egarri	7v
	egarría	34r
egia	egua	23v
	eguiazco (5)	13v, 14r (2), 34v (2)
	eguiazcua (8)	8r, 27r, 27v, 29v, 31v, 32r, 35r, 35v
	eguiazquari	4v
egin	egin (24)	2r, 8r, 10v, 11r (2), 12r (2), 14v (4), 15v (2), 20v (2), 21r, 22r, 22v, 25v, 27r, 30v, 31r, 32v, 34v
	eguiña	14v
	eguindaco (2)	26r, 26v
	eguingo (3)	32r (2), 32v
	eguinic (3)	14v, 15r, 35r
	eguiteco (7)	9v, 24r, 29r, 30r, 30v, 32r (2)
	eguiten (23)	7r, 10v, 14r (2), 19v (2), 20v, 22r, 23v (4), 24r, 25v, 29r, 31v (3), 33r (3), 34r, 35v
	eguitera	1v
	eguitia (13)	4r (2), 6v, 8v, 10v, 11r, 19v, 23v (2), 24v (3), 26v
	(lo) eguiteracuan	11v
egiteko iz. 'eginbeharra, zeregina'	eguiteco	30v
egon	egon	30v
	egoteco	28v
	egotia (3)	18v, 30r (2)
(egun)	egunian (4)	3r, 5v, 18r, 35r
	eguniango (2)	2r, 20v
egunero	egunero	22v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(ekarri)	ecarrico	30v
	ecarteco	30v
	ecartia	30v
(eldu) 'iritsi'	eltzen	12r
eliza	eliciari	6v
	Eliza (Ama Santa) (12)	3r, 6r, 6v (2), 12r, 12v, 13r (2), 19v, 22r, 27r, 35r
	elizaco (5)	12r, 25r (2), 28r, 30v
	elizia (3)	19r (2), 22v
	eliziatic	19r
	eliziari	19r
	elizien	28v
emen	emen	20v
(emendau) 'zuzendu'	emendatzeco	8v
emon	emon (4)	2r, 20v (3)
	emongo (2)	8v, 35v
	emoteco (5)	13v, 25v, 28r (3)
	emoten (4)	14r (2), 25v, 33r
	emotera (1)	6r
	emotia (5)	7r, 7v (3), 19v
enbidia	enbidia (2)	9r, 29r
	enbidien	9r
(encarnacino)	encarnacinoco (2)	15r, 16v
(enpleo)	empleua	31r
entendimentu	entendimentu	16r
	entendimentua	9r
	entendimentucua	33v
entero	entero (2)	15r, 32v
(enterradu)	enterratzia	7v
entraña	entraña	35r
	entrañetaco	15r
(entzun)	entzuteco	9v
	entzuten	24r
	enzutia	6r
	enzutiagatic (2)	27v (2)
(enzerradu)	encerratzen	4v
(eragotzi)	eragozten	25r
erak	ik. a(r)ek	
erakutxi	eracuchi	3v
	eracusteco (2)	12v, 19v
	eracusten (2)	13r, 24r
	eracustia	7r
	eracustiagatic	14v
(erantzun)	erantzuten (2)	9v, 19r
ere	ik. batere	
	bere (1)	32v
	ere	1v, 9r, 15v, 22v, 26v, 32v (2)
(eren)	ik. arek	

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(eriotza)	eriotzaco eriotzatic eriotzia (2) eriotzien eriotziequin	2v 17r 5v, 35r 8v 11v
erre	erre	32v
(erregu)	erreguacgatic	35v
erregutu	erregutu (3) erregutzeco erregutzen erregutzia	2v, 3v, 8r 22v 8r 7v
(erreñu)	erreynua erreyñua (2) erreñua	20r 34r, 34v 2r
(erremedio)	erremediua (2) remedio (2)	32v (2) 23v, 33r
(erreñu)	ik. erreñu	
(erreskatadu)	errescatatzia	7v
errez	errez (2)	27r (2)
errezibidu	errecibidu recibidu (6) recibiduric recibitzen recibitzera recividu (3)	17v 5v, 6v, 12r, 12v, 27v, 31v 22r 27v 30r 10r, 25v, 26v
(Erroma)	Erromaco Erromacuac (2) Erromara (2)	19r 13r, 35r 32v (2)
esan	esan (9) esaten (13) esatera esatia (4) esatiagatic (2)	13v, 20r, 21v (2), 19v 2r, 11v, 12v, 15v, 17r, 18v, 19v (2), 21v (2), 22r, 25r, 34v 24r 4r, 24v (2), 26v 27v (2)
-esan nai (izan)	esan nai (dau) (4)	10r, 14v, 15r, 21v
eskatu	escatu escatuta escatzeco (2) escatzen (8) escatzia	19v 20r 21v, 22r 20r (2), 20v (2), 21r (3), 27v 19v
(eskojidu)	escogitzen	34r
eskritura	escritura	19r
(esku)	escuac (2) escuaren (2)	9v (2) 10v, 11r
(eskuma) <i>iz.</i>	escumaco (2) escumacoraño	10v, 11r 11r
(eskuma) <i>izond.</i>	(alde) escumatic (3)	3r, 6r, 18v
(eskusa)	escusaric	33r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(esperadu)	esperatzen	23r
	esperatzia	26r
esperanza	esperancia	9v
	esperantza	3v
	esperanza	35r
	esperanzacua	35r
	esperanzia (3)	26r (2), 34v
espezialmente	especialmente	20r
espezie	especie	30r
espiritu	espiritu (3)	13v, 14v, 22v
Espiritu Santu	Espiritu Santu	5r
	Espiritu Santua (5)	13v (2), 14r, 14v, 34v
	Espiritu Santuaren (2)	2r, 11r
	Espiritu Santuen (8)	3r, 5v, 15r, 15v, 16v, 32v (2), 35r
	Espiritu Santuagan	3r
	Espiritu Santuari	15v
	Espiritu Santuac (2)	15r, 15v
(espiritual)	espirituala (3)	8r (2), 33v
	espiritualac (3)	7r (2), 20v
	espiritualetan	19r
(esplikazino)	espliacinua (2)	29v, 30r
(estadu)	estada	31r
(estrema-unzino)	estrema-uncinua	7r
	estrema-uncinocua	27v
(eszelente)	escelentiaua	13v
eta	eta (248)	1v (3), 2r (6), 2v (6), 3r (6), 3v (3), 4r (3), 4v (4), 5v (4), 6r (4), 6v (2), 7r (2), 7v (3), 8r (8), 8v (8), 9r (2), 9v (5), 10r, 10v (2), 11r (4), 11v (4), 12r (5), 12v (2), 13r (4), 13v (6), 14r, 14v, 15r (6), 15v (4), 16r (7), 16v (5), 17r (4), 17v (4), 18r, 18v (4), 19r (2), 19v (2), 20r, 20v (3), 21r (2), 21v (4), 22r (6), 22v (4), 23r (2), 23v (3), 24r (4), 24v (6), 25r (2), 25v (2), 26r (4), 27r (2), 27v (2), 28r (5), 28v (2), 29r (4), 29v (5), 30r (4), 30v (3), 31r (5), 31v (5), 32r (2), 33r (3), 34r (2), 34v (3), 35r (10), 35v (10)
(etara) ‘atera’	etartzeco	31r
eternidade	eternidade	22v
(eterno)	eternua (3)	16v (3)
etorri	etorri (2)	21v, 35r
	etorrigo (3)	3r, 6r, 18v
etsai	echayric	29v
	echaletatic	2r
	echayen	29r
	etsay (3)	1v, 11v (2)
	etsayac (3)	9r, 11v (2)
	etsayetatic	10v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(etxe)	echetic	11r
euki	euqui	27r
	euquitzia (2)	18v, 24v
(euskera)	eusquerazco	1r
(euzki)	euzquien	15v
(Eva)	Evaren	3v
(examina)	examinien	32r-32v
	examinia (2)	30v (2)
ez	ez (73)	2v, 4r (6), 4v (2), 6r, 7r, 8v, 12v (2), 13r, 13v, 14r (3), 14v (3), 15v, 16r, 16v (3), 17r, 18r, 19r, 21r (2), 23v (2), 24r (2), 24v (15), 26r, 27r, 28v (2), 30r, 30v, 31v (2), 32r (8), 32v (2), 33r (3), 35v
	ezpaditu	33r
	ezpajaco	32r
	eztian 'ez diren'	25r
(ezagutu)	ezagutua	20r
	ezautzen	33r
(ezauera)	ezaueria	13v
(ezautu)	ik. ezagutu	
ezin	ecin (2)	29v, 32v
	ezin (2)	6v, 32v
(ezker)	ezquerreo	11r
ezkero	ezquero (10)	5v, 12r (3), 12v, 26v, 27v, 29v, 30r, 35r
(ezkondu)	ezconduay	28r
	ezconzeco	28r
ezpada	ezpada (4)	16v, 17r, 30v, 32r
(fabore)	faboriac	22r
(faborezizalle)	faborezizalliac	22v
falso	falso (testimonioric)	4r
	(testimonio) falsoric	24v
	falsua	32r
	falsuac	23v
falta	falta	22v
	faltaric	24v
	faltaz	32v
	faltia	29r
(fama)	famia	25r
fede	fede (4)	12v (2), 23r, 35r
	fedeco	13r
	fedecua	34v
	fedecuac (5)	4v, 12r, 13r (3)
	fedecuen	12v
	fedia (6)	9v, 10r, 12v, 26r (2), 33v
	fedian	26v
fiel	fiel (3)	1v, 18v, 19r
(figura)	figuraric	14v
	figuria	10r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(fin)	fina	13v
firme	firme (2)	26v, 32r
	firmia (2)	27r, 35r
firmemente	firmemente	8v
(flakeza)	flaquezac	7r
formadu	formadu (2)	15r, 19v
(fortaleza)	fortalecia	9v
	fortalezacua	33v
frutu	frutu	3v
	frutua	2v
	frutuac	33v
(fundau)	fundauric	20r
(Gabriel)	San Gabriele	21v
(gaiso)	gaysuac	7v
gaitz	gaitz	21v
	gaitzetic (2)	2v, 21r
	gaitzic	24v
(gaitzto)	ik. gaizto	
gaizki	gaizqui (2)	7r, 21r
gaizto	gaitztuetatic (2)	2r (2)
	gaizto	28r
	gaiztoric	24v
	gaiztuac	35r
	gaiztuay	6r
	gaiztuetan	21r
	gaiztuetatic (4)	1v, 10v, 11r (2)
(gaizuma)	gaizuman	6r
(galdetu)	galdetzen	9v
galdu	galdu (3)	23r, 31r, 35v
(gañ)	gañian (5)	4r, 4v, 23r (2), 26r
(-en) gañera	gañera	<i>articuluen gañera</i> 19r
(garbi)	garbia (2)	31r, 34r
	garbiac	24v
	garbiequin	15r
	garbietan	35r
gauza	gauza (38)	4r, 4v, 8r, 10v, 12r (2), 12v, 13r (2), 13v (2), 14r, 16r, 17r, 19r, 22v, 23r (2), 25v (2), 26r (4), 26v (3), 28v, 29r, 30r, 30v, 31r (3), 32r, 33r, 35v (2)
	gauzac	12v
	gauzagatic	27r
	gauzan	30v
	gauzaric (3)	4v, 19r, 24v
	gauzataraco	27v-28r
	gauzequin	29r
geiago	gueiago	8v (2)
	gueyago (8)	17r, 18v, 20r, 22v, 23r, 23v, 32v, 35v
	gueyaguan (1)	28v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak	
geiegi	gueyegui	29r	
gelditu	guelditu (3)	15v (2), 17v	
	guelditzen (3)	31v, 33r-33v, 35r	
gere	ik. gu		
gero	guero (2)	17v, 20v	
geure	ik. gu		
(gitxi)	guichianaz	6r	
gizon	guizon (16)	4v, 5r, 8r, 14v (6), 15r, 25r, 27v, 29v, 34v, 35r (2)	
	guizona (7)	6v, 10r (2), 16r, 16v (3), 17v, 18v, 25v	
	guizonac	22v	
	guizonagatic	10r	
(gizur)	guizurra	25r	
	guizurric (2)	4r, 24v	
	gloria (7)	6r, 14r, 18v, 20v, 26r, 31r, 35v	
(glorifikadore)	glorificadora (2)	5r, 14r	
(glorioso)	gloriosuac	18r	
governadu	governadu	22v	
	(gobierno)	gobiernua	16r
		goviernuan	24r
(golpe)	golpiagatic	27v	
gorde	gorde (3)	6r (2), 22v	
	gordetzeco	25r	
	gorputz	gorputzeco (3)	21v, 23r, 28v
gorputza (4)		15r, 17v, 18r, 29v	
gorputzari		28r	
gorputzen (2)		9v, 14v	
gorputzentzat		20v	
gorputzequin (2)		18v, 30r	
gorpuz (1)		19r	
(gose)	gosia	34r	
	gosiaz	7v	
(gozau)	gozatzen	22v	
gozo	gozo	33v	
(grabe)	grabecuac	25r	
	graberen	26v	
	grabia	33r	
	grabian	28v	
	(gradudun)	gradudunac	28r
grazia	gracia (8)	8v, 14r, 20v, 25v (2), 27v, 28r, 35v	
	gracian (5)	14r, 17v, 26r, 30r, 31v	
	graciaz (5)	2v, 10r, 15r, 20v, 22r	
	graciequin	25v	
	grazia	35v	

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
gu	gu (7) guc (4) gugana (2) gugandic gugatic guri (3)	2v, 5v, 14v, 17r, 21v, 35r 2v, 14v, 21r (2) 2r, 20r 29v 3v 12v, 19v, 25v
-gure	gure (40) guregana gurequin guria (2) ik. Aita guria	1v, 2v, 4v (2), 5r, 7r, 8r, 9r (2), 9v, 10r, 10v, 11v (2), 13r, 13v, 15r (2), 19v, 20r, 20v, 21r (3), 22r (2), 22v (2), 25v, 26r, 27v (3), 29v (2), 30r, 35r, 35v (3) 3v 26r 3v (2)
-gere	guere (11) gueure (2)	2r (3), 2v (2), 10v, 20v, 21r (2), 26r, 26v 2r, 10v
(guarda)	ik. aingeru guardako	
gula	gula (2) gularen	9r, 28v 9r
(guraso)	gurasotzat gurasuac gurasuetatic	24r 24r 26v
gure	ik. gu	
(gustau)	gustatzeco	9v
gustu	gustu	28v
(guzti)	guztia (3) guztiac (17) guztian (7) guztiay (2) guztien (9) guztiena (2) guztiequin guztietan (2) guztietatic (3) guztioc guztitic (2) guztiz (8)	14r, 30v, 35r 1v, 8r, 14r, 16r, 17r, 18v (3), 22v, 30v, 32r, 32v, 33r, 35v (4) 19r, 20r (3), 22v, 27r, 32r 7v-8r, 8r 1v, 2v, 4r, 4v, 19r, 20r, 23r (2), 26r 13v, 31r 23r 11v, 30r 8v, 21v, 32r 19r 8v, 35v 2v, 3r, 5r, 6r, 7v, 14r, 15r, 15v
(hazienda)	haciendeen	25r
heredero	heredero	25v
(honra)	honriari	4r
(honradu) <i>izond.</i>	honradua	20r
(honradu) <i>ad.</i>	honratzen honratzia (2)	24r 4r, 24r
(hostia)	hostian	29v
humanidade	humanidade	4v, 5r
(humano)	humanua (4)	16r (4)

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(humildade)	humildadeco	29r
	humildadia	9r
	humildadiequin	21v
(idolo)	idoluac	23v
ifini	ifini	30v
	ifinteco	26v
	ifinten	30v
iges	igues	29r
(ignorante)	ignorantia	19r
igo	igo (4)	3r, 5v, 18v, 35r
	igotzen	13r
ikusi	icusi (5)	12v (3), 22r, 26r
	icusteco	9v
	icusten (2)	30r (2)
(ikutu)	icutzeco	9v
il	il (3)	17r, 18v, 35r
	ila	3r
	ilac (5)	3r, 6r, 7v, 18v, 35r
	ilacgatic	7v
	ilen (3)	3r, 5v, 35r
	ilgo	31v
	ill	17v
	ilteco (3)	6v, 18r, 31v
	ilten (5)	12v, 17r, 17v (2), 26v
	iltia (2)	4r, 24v
(imajinazio)	imaginacinuac	29r
imajiña	imajiña (2)	22r (2)
	imajiñequin	22v
(indar)	indarrac	28r
infarnu	infarnu	17r
	infarnuequin	35r
	infarnua (2)	17r (2)
	infarnuac	17r
	infarnuco	31r
	infarnuetara (3)	3r, 5v, 17r
infinitamente	infinitamente	13v
(infinitu)	infinituagan	8v
	infinituagatic	35v
(injuria)	injuriac	7r
(inkisizino)	inquisicinora	32v
inportanzia	importancia	30v
instante	instante	15r
	instantetic	16v
	instantian	31v
instituidu	instituidu	25v
	instituidua	26r
(intenzino)	intencinuequin	33r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
iñor	ino[...] ere iñor (2) iñori (1)	32v 4r, 24v 24v
ira	ira (2) iraren	9r, 28v 9r
(iraun)	irauten	14r
iru	iru (13) irurac (3) iruretan	1v, 9r (2), 9v, 10v, 13v (2), 14v, 26r, 27r, 27v, 30r, 34v 4r, 15v (2) 13v
-irugarren	irugarren (5) irugarrena (19)	3r, 5v, 18r, 23r, 35r 1v, 4r, 5r, 5v, 6v, 7r (2), 7v, 9r, 9v, 10v, 20v, 24r, 27v, 28r, 30r, 30v, 33v (2)
itandu	itandu itantzen	19r 9v
(itxitasun)	ichitasunagatic	31r
(itxon)	ichoten (2)	5v, 17r
itxusi	ichusi	32v
itzi ‘utzi’	itzi (5) itzitzeco itzitzen (3)	2v, 15r, 21r (2), 32r 33r 6v, 32v, 33r
itzuli	itzuli	3v
izan	izan (20) izanagatic (2) izanequin izango (6) izanic izate izatera (1) izatia (2)	2r, 3r, 5v, 10r, 11v, 15r, 15v (2), 16v (2), 17r, 17v, 18v, 20r (2), 21v, 24v, 26r, 27v, 31r 8r, 31r 14r 27r, 32v, 34r (2), 34v (2) 5v 25v 1v 23r, 24v
izen	icen izena (3) izenian (2)	10r 2r, 20r (2) 2r, 11r
(izentau?)	izentatzen izentatzia izentazen	28r 28v 11r
(jabe)	jabiac jabien	34r 24v
(jagi) ‘jaiki’	jaguiten	11r
(jaiegun)	jaiegunetan jayegunac (3)	6r 4r, 24r (2)
(jainko)	jaincuac jaincuen jayncuac jayncuen	11r 25r 11r 17v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
jaio	jayo (7) jayotzen (2) jayotzian (2)	3r, 5v (3), 15v, 35r 12v, 26v 5v, 35r
jakin	jaquin (5) jaquingo (5) jaquitia	12r (4), 12v 12r (3), 12v, 19r 30r
(jakinduria)	jaquinduriacua	33v
(jan)	jateco jaten jateracuan	28v 7v 11v
(jantzi)	jantzizia	7v
jarri	jarri jarriric (3)	1v 3r, 6r, 18v
(jaso)	jasotzeco jasotzia (3)	21v 4r, 19v, 24v
jatxi	jachi (5)	3r, 5v, 17r, 17v (2)
jaun	jaun (1) jauna (48) jaunac (4) jaunagan jaunagandic jaunaren (5) jaunarequin (2) jaunari (2)	13v 2r, 2v, 5r, 8r, 8v, 10v, 11v, 12r, 12v, 13r (2), 13v (4), 14r (2), 14v (3), 15v (2), 16r (4), 17r, 18v, 19r, 20r, 22v (2), 23v, 27r, 27v, 29v, 30r (2), 30v, 32r (3), 32v (3), 33r (2), 35r 21r (2), 22v, 25v 2v 10r 4v, 15r, 29v, 30r, 35v 10v, 19v 8r, 27v
jaungoiko	jaungoico (24) jaungoicua (32) jaungoicuac (7) jaungoicuagan (2) jaungoicuagana (2) jaungoicuaren (5) jaungoicuari jaungoicuen (19)	
(jausi)	jausten (5)	2v, 21r (2), 27r (2)
(jeneral)	generala (2)	7v, 27v
Jesu Kristo	Jesu Christo (24) Jesu Christoc (10) Jesu Christogan Jesu Christoren (6) Jeu Christori	
Jesus	Jesus (10) Jesusec	
juan	juan (2) juaten	32v (2) 17v
Juan Bautista	(San) Juan Bautistari (2)	7v, 8r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
juizio	juicio	24v
	juiciuan	25r
(juntadu)	juntatzera	18r
juramentu	juramentu (4)	4r, 23v (2), 24r
	juramentua (2)	23v (2)
justizia	justicia (2)	9v, 23v
	justiciagatic	34v
	justiciaz	25r
	justicien	34r
justu	justu	35v
	justua	13v
	justuac (2)	5v, 17v
	justuen (3)	17r (2), 17v
(juzgadu)	juzgatzen	25r
	juzgatzer (4)	3r, 6r, 18v, 35r
(kaliza)	calizan	29v
(kapazidade)	capacidadiequin	30v
(kapital)	capitalac (2)	8v, 28v
	capitalen (1)	28r
(kardinal)	cardinalac (1)	9v
karidade	caridade	20r
	caridadecua	35v
	caridadia (5)	9r, 9v, 26r (2), 33v
	caridadien (2)	28v (2)
(kastidade)	castidadia (2)	9r, 34r
(kastigau)	castigatzera	35r
	castigauac	31r
(kastu)	castuac	24v
katolika	(Eliza Ama Santa) Catolica	35r
	Catolican	3r
(kautibu)	cautibuac	7v
(kendu)	quentzeia	24v
	quentzen	25r
	quenzeco (3)	26r, 27r, 28r
klementisima	clementisima	3v
(kolore)	coloria	30r
(komulgadu)	comulgatzeco	30r
	comulgatzia	6v
	comulgatziagatic	27v
(komunio)	comuniocua	27v
	comuniua	7r
	comuniuan (2)	3r, 18v
konbeni 'komeni izan'	conveni (2)	20v, 28r
(kondenau) <i>ad.</i>	condenauco	33r
(kondenau) <i>iz.</i>	condenauen (3)	17r (3)
(kondizino)	condicinuac	30v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
konfesadu	confesadu (3)	27r, 32v, 33r
	confesatzeco (7)	12v, 27r, 30v, 31v, 32r, 32v, 33v
	confesatzen (2)	7v, 33r
	confesatzera (1)	31v
	confesatzia (5)	6r, 8v, 32r (3)
	confesau (3)	30v, 31v (2)
konfesino	confesino (8)	7v, 27v, 30r, 30v, 32r (2), 33r (2)
	confesinoco (1)	31v
	confesinua (2)	27r, 30v
	confesinuagatic (1)	32r
konfesore	confesinuan (2)	32v, 33v
	confesore (2)	31v, 32v
	confesorec	32v
(konfianza)	confesoriac	33r
	confiancia	8v
(konfirmadu)	confianziequin	21v
	confirmatzeco	26v
(konfirmazino)	confirmacinocua	26v
	confirmacinua	7r
konforme	conforme (2)	30v (2)
(kongregazino)	congregacinoa	19r
konpondu	compondu	12v
konsagrau	consagratzeco	28r
	consagrau (3)	29v (2), 30r
(konsagrazino)	consagracinoco	29v
konseju	conseju	7r
	consejucua	33v
(konsentidu)	consentitzen	21r
(konsentimentu)	consentimentuzcuac	31r
(konsideradu)	considera[...]	30v
(konsistidu)	consistitzen (2)	33r, 34v
(konsoladu)	consoladuac	34r
	consolatzia	7r
kontinenzia	continencia	34r
kontra	contra (18)	9r (8), 11v, 23v, 24v (2), 25r, 26v, 28r, 28v (2), 30v
(kontrizino)	contricinocua	8r
	contricinozco	31v
	contricinua (4)	27r, 31r (2), 31v
	contrinuequin (2)	31v (2)
	contrizinozco	31v
kontu	contu	<i>contu emotia</i> 19v
	contu	<i>etaratzeco, onela, contu garbia bere becatu guztiena</i> 31r
konzebidu	concebidu	2v
	concebidua (2)	5v, 16v
(konzezino)	concecinoco	15r
(konzienzia)	conciencian	33r
(korporal)	corporalac (2)	7r, 7v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(korrejidu)	corregitzia	7r
(kredo)	credua (3)	2v, 12r, 12v
	creduan (2)	13r, 19v
	creduen (2)	12v, 19r
(kriadore)	criadoria (3)	5r, 8r, 14r
	criadoriagan	2v
	criadoriari	23v
kriadu <i>ad.</i>	criadu (3)	15r, 22v, 28r
(kriatura)	criaturacgatic	23v
kristal	christal	15v
kristau	christau (4)	1v, 18v, 19r, 22v
	christaua	10r
	christauac (4)	10r, 12r, 12v, 13r
	christauren (2)	10r (2)
	christauren	10r
(kristiana)	(Doctrina) christianaren (5)	1v, 9v, 19v, 23r, 25v
kristo	christo (3)	10r, 11v, 12v
	christoc (1)	15r
	christoren (4)	10r (3), 19r
	ik. Jesu Kristo	
(kruzifikadu)	crucificadua	3r
	crucificaduen	10r
(kuidadu)	cuidadua	30v
kulpa	culpa	8r
	culpaz (3)	8r (2), 33r
kunplidu	cumplidu	33r
	cumplitzeco	33r
	cumplitzen (2)	23r, 33r
	cumplitzia	8v
	cumplitzian	33r
kurutze	curutze (8)	1v, 2r, 10r, 10v (2), 11r, 11v, 29r
	curutzia (2)	1v, 11v
	curutziac (2)	11v (2)
	curutzian (3)	10r, 11v, 17r
lau	lau (3)	9v, 12r, 17r
-laugarren	laugarren	25v
	laugarrena (15)	4r, 5r, 5v, 6v, 7r (2), 7v, 9r, 9v, 20v, 24r, 27v, 30v, 33v (2)
(lege)	legueco (4)	3v, 12r, 23r, 25r
	leguien	26v
legez 'bezala'	leguez (18)	2v, 4v, 13r (2), 14v, 15v, 19r, 19v, 21r (2), 22v, 26r (2), 27v, 29v (2), 30r, 35v
	lez (5)	22v, 24r, 30r, 33r, 35v
leku	lecu (3)	11v, 17v, 20r
	lecu	17v
	lecura	17r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
len	len (2)	5v, 35r
-lenago	lenago (8) lenagocuac	6v, 16v (2), 17v, 29v (2), 31v (2) 17v
-(lenen)	lenena	1v
-lenengo	lenengo (6) lenengua (17)	4r, 4v, 6v, 21v, 23r, 26v 4r, 5r (2), 6r, 6v, 7r, 7v, 8v, 9v, 10v, 20r, 27r, 28r, 30r, 30r, 30v, 33v (2)
lez	ik. legez	
(liberalidade)	liberalidadia	9r
libradu	libra (2) libradu (8) libraduco	2r, 10v 2v, 5v, 10v, 11r (2), 14v, 21r (2) 31v
(libratzalle)	libratziagatic (4) libratzallia	1v, 2r (2), 17r 14v
(linbo)	limbora limbua (3)	17r 17r (2), 17v
(lo egin)	lo eguiteracuan	11v
lomismo <i>adlag.</i> 'berdin'	lomismo (2)	22r, 30r
(longanimidade)	longanimidadia	33v
(lotsa)	lotsaz	32r, 32v
lujuria	lujuria (2) lujuriaco (2) lujurien	9r, 28v 4r, 24v 9r
(lur)	lurraren (3) lurrian (5)	2v, 17r, 34r 2r, 19r, 20v (3)
(magestade)	magestada (2)	31r, 35v
mandamentu	mandamentu (10) mandamentua (2) mandamentuac (5) mandamentuan mandamentuen (2) mandamentuetatic mandamenturen	4v, 6r, 23r, 23v, 24v (4), 25r (2) 23r, 23v 3v, 6r, 12r, 23r, 25r 25r 25r, 28v 30v 30v
(mansedunbre)	mansedumbria	33v
(manso)	mansuac	34r
mantenimentu	mantenimentu mantenimentua	20v 27v
marabilloso	marabilloso	15v
Maria	Maria (17)	2v, 3r, 3v (2), 5v, 7v, 8r, 15r, 15v, 16v, 21v (2), 22r (3), 34v, 35v
(matrimonio)	ik. Ave Maria matrimoniocua matrimoniua	28r 7r
(medianero)	medianeruac	22v
mediante	mediante (2)	... <i>dala mediante</i> 31r, 35v
(-en) medioz	medioz	<i>eguindaco obren medioz</i> 26r
memoria	memoria (2) memoriara (3) memoriaric	9r, 16r 30v (3) 16r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(mende)	mendetic (2)	1v, 15r
(menosprezio)	menosprecioz	6v
merezi (izan)	mereci	<i>mereci daigun</i> 3v
(merezimentu)	merecimentuegatic (2)	8v, 35v
(mesede)	mesediac (2)	19v, 21v
meza	Meza (2)	6r, 24r
	Mezia	27v
(mienbro)	miembruac	19r
Migel	(San) Miguel (2)	7v, 8r
(ministro)	ministruac	22v
miseria	miseria	7r
miserikordia	misericordia (3)	8v, 34r, 35v
	misericordiaren	3r
	misericordiazcuac (2)	7r, 12r
	misericordiazquai	25r
	misericordiazquen	25r
miserikordioso	miserikordioso	3v
	miserikordiosuac	34r
(misterio)	misteriua	15r
	misteriuen	13r
modestia	modestia	34r
modu	modu (2)	10r, 31r
	moduan	1r
	modutan (2)	10r, 31r
mortal	mortal (4)	32r (2), 32v, 33r
	mortala (3)	26v (2), 27r
	mortalac (3)	26v, 28v (2)
	mortalen (2)	25r, 27r
	mortalian (3)	17r, 27r, 31v
(mortifikazino)	mortificacinuequin	29r
mundu	mundu	20r
	mundua (4)	9r, 11v (2), 29v
	munduac (2)	35v (2)
	munduagandic	29r
	munduco (2)	34v, 35v
	munduen	18v
(nagitasun)	naguitasuna (2)	9r, 29r
	naguitasunen	9r
nai 'nahi'	nai (5)	10r, 14r, 21v, 32v, 35v
	nay (8)	14r, 14v, 15r, 17r, 24v, 26r, 35r, 35v
	nayago (2)	23r, 35v
(narru-gorri)	narrugorrian	7v
(natural)	naturalian	30r
naturaleza	naturaleza (2)	16r (2)
(nausi)	nausiaguac	24r
negar	negar	34r
	negarrez	3v
	negarrezco	3v
nere	ik. ni	

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(nezesarior)	necesariuac	6v
nezesidade	necesidade (3)	11r, 23v, 25r
ni	ni	7v
	nic (2)	2v, 3r
	nigatic	8r
	niri	19r
-nere	nere (11)	8r (5), 8v (4), 35v (2)
noiz	noiz (4)	11r, 18v, 25r, 28v
	noyz	28v
nola <i>gald.</i> (<i>adb.</i>)	nola (22)	10v, 11r, 12r (3), 12v, 14r (4), 14v, 15r, 15v, 16v, 17v (2), 18r, 18v, 29r (3), 31v
nola <i>mend.</i>	nola (13)	2r, 8v, 15v (2), 20v (2), 22r, 28r, 29v, 30r (3), 35r
nor	nor (2)	14v, 22r
	norequin (2)	19v, 22r
	norgandic (1)	10r
nora <i>mend.</i>	ik. nun	
nun <i>gald.</i> (<i>adb.</i>)	nun (2)	16v, 20r
	nundic (4)	11v, 14v, 15r, 30v
nun <i>mend.</i>	nun (4)	17r, 19v, 23r, 25v
-nora	nora (5)	17r, 17v (4)
O <i>interj.</i>	O (3)	O <i>Clementisima! O Piadosa! O Dulce Vir- giña Maria!</i> 3v (3)
o	ik. edo	
(obe)	obiagua	32r
	obiaua	31v
(obedezidu)	obedecitzen	24r
	obedecitzera	19r
obeto	obeto	25r
(obispo)	obispuac	28r
	obispuen	27v
(obligadu)	obligaduric (2)	1v, 19r
	obligatzen (2)	23r, 25r
(obligazino)	obligacinoric (2)	32r (2)
	obligacinua	32v
	obligacinuequin	33v
obra	obra (9)	2r, 7r, 11r (2), 12r, 15v, 25r (2), 29r
	obrac	8v
	obraz (8)	3r, 5v, 6v, 8r, 15v, 16v, 24v, 35r
	obrazcuac	31r
	obren	26r
	obrequin (2)	32v, 33r
	obretan	24v
	obria	15v
obradu	obradu (4)	12r (2), 15r, 23r
odol	odol (2)	8v, 15
	odola	30r
	odolequin	29v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(oe)	oetic	11r
ofendidu	ofendidu	23r
	ofendidua	8v
	ofendiutaco (3)	31r (3)
(ofensa)	ofensaco	8v
(ofizio)	oficiua	31r
(ofrezidu)	ofreciduric	10r
	ofrecitzen	8v
ogi	ogui (2)	27v, 29v
	oguiā (2)	2r, 20v
okasino	ocasino	32r
	ocasinotic	32r
	ocasiño	8v
on	on (2)	30r, 30v
	ona (6)	7r, 31r, 32r (2), 33r (2)
	onac (2)	29r, 35r
	onay (1)	6r
	onen (2)	11r, 29r
	onena (2)	20r, 31v
ondasun	ondasun	19r
	ondasunen	28v
ondo	ondo (4)	19v, 27r, 28v, 30r
onek 'hauek' <i>erak.</i>	onec (8)	4v, 5r (2), 6v, 7r, 7v, 15v, 21v
	onen 'hauen' (2)	9r, 31v
	onequin 'hauekin'	25v
	oney 'hauei'	34v
onela	onela (6)	2r, 13r, 15r, 17r, 25r, 31r
(ontasun)	ontasuna	34r
orain	orain	2v
orazino	oracino (7)	12r (2), 19v (2), 20r, 21v, 22v
	oracinuac (2)	12r, 19v
	oracinuequin (1)	29r
orden/(ordena)	orden	7r
	ordenacua	28r
(ordenadu)	ordenatzeco	28r
(ordu)	orduan	2v
orduan	orduan	18v
ori <i>erak.</i>	ori (4)	10r, 11r, 11v, 19r
	orretan (7)	20r (2), 20v (2), 21r (3)
(orijinal)	originala (2)	26r, 26v
orregatik	orregatic (3)	1v, 8r, 31v
orrek 'horiek' <i>erak.</i>	orrec (5)	3v, 11v, 13r, 19r, 26v
	orren	11v
orrela	orrela (4)	14v, 15v, 22v, 33r
orrenbeste	orrenbeste	11v
(osasun)	osasuna	28r
(oso)	osoric	30r
	osua (2)	6r, 24r
	osuequin	23r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(ostatu)	ostatua	7v
(ostu)	ostutzia (2)	4r, 24v
Pablo	(San) Pablo (2)	7v, 8r
padecidu	padecidu (2)	3r, 35r
	padeciduco (1)	17r
	padezitzen	34v
(pagadu)	pagatzia	6v, 33r
paraje	parage (2)	17r, 17v
	paragia	17v
parte	parte	27r
	partetic	35v
	partia (3)	19v, 23r, 25v
-parte (izan)	parte	<i>parte dauquela</i> 19r
-(-n) partetik	(dan) partetic (11)	14v, 16r (2), 16v (6), 18v (2)
-(-n) partez	(dan) partez (2)	5v, 17v
partikula	particula (1)	30r
(pasadu)	pasaduen	28r
(pasadu) <i>ad.</i>	pasatzen	17v
pasino	pasino	8v
	pasinua (2)	5v, 35r
(pater noster)	pater nosterra (2)	2r, 12r, 19v
pazienzia	paciencia (2)	9r, 33v
	pacienciequin	7r
pazkua	pazcua	6v
(pe)	(-en) pian	<i>becatu mortalen pian</i> 25r
Pedro	(San) Pedro (2)	7v, 8r
peligro	peligro	21v
	peligroren	11r
	peligruan (2)	6v, 31v
pena	pena (2)	6r, 33r
	penequin	31r
penitente	penitente	32v
penitenzia	penitencia (4)	7r, 32v, 33r, 35v
	penitenciac (3)	8v, 33r (2)
	penitenciacua	26v
	penitenciacuac	27r
	penitenciazco (2)	32v, 33r
pensadu	pensadu	13v
	pensatzia	26v
pensamentu	pensamentu (3)	1v, 10v, 21r
	pensamentuetan	24v
	pensamentuz	8r
(peregrino)	peregrinuay	7v
(perfekto)	perfectisimo	13v
	perfectua (2)	15r (2)
(perfekzino)	perfeccinua	16r
(perseberadu)	perseberatzeco	8v
(persegidu)	perseguitzen	11v
(persekuzino)	persecucinua	34v

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
persona	persona (6)	13v, 16r (2), 27r, 31v, 34v
	personac	14r
	personetatic	14v
	personia	34v
(pertenezidu)	perteneitzen (3)	4r, 4v, 5r
	pertenezitzen	4v
petizino	peticino (8)	20r (3), 20v (2), 21r (3)
piadosa	piadosa	3v
(piedade)	piadadecua	33v
(Pilatos)	ik. Ponzio Pilatos	
pobrezia	pobrezia	34r
(poderio)	poderiua	15v
	poderiuen	3r
poderoso	poderoso	5r
	poderosua (2)	13v, 14r
	poderosuagan	2v
	poderosuari	7v
	poderosuen (2)	3r, 6r
(ponpa) 'handikeria'	ponpac	29r
(Ponzio Pilatos)	Poncio Pilatosen	3r
(portadu)	portatzen	26r
	portatzia	26r
posible	posible	35v
(potenzia)	potenciatic	9r
(premiadu)	premiatzera	35r
premina	premina (2)	7r, 24r
presente	presente (2)	16r, 31r
prezioso	precioso	8v
(preziso)	precisua	27r
(primizia)	primiciatic	6v
(prinzipal)	principalenac	13r
prinzipalmente	principalmente (5)	11r, 13r, 21v, 26r, 26v
(prinzipio)	principiua	13v
(probetxu)	provehuari	4r
(projimo)	progimua	4v
	progimuac	26r
	progimuaren (2)	4r (2)
	progimuen (4)	7r, 24v, 28v, 29r
(promesa)	promesac	3v
(propio)	propieuequin	18v
(proponidu)	proponitzen (2)	8v, 35v
proposito	proposito (2)	27r, 32r
	propositua (2)	30v, 32r
	proposituequin (2)	27r, 31v
prudencia	prudencia	9v
(purgadu)	purgaduric	17v
(purgatorio)	purgatoriua (2)	17r, 17v
(puru)	purua	14v
puska	pusca (bat)	29v (2)

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(razoe)	razoecora (ik. uso razoeczco)	12r
	razoyaren	25r
rebeladu	rebeladu (2)	13r, 19r
reberenzia	reverencia	23r
reberenziadu	reberenciadu	22r
	reverenciatzen	24r
(redentore)	redemptoria	8r
	redentoriena	13v
(redenzino)	redempcinua	17v
redimidu	redimidu (2)	10r, 11v
Regina	Regina	3r
(reinadu)	reyna	20v
(relikia)	reliquiac	28r
remedio	ik. erremedio	
(resurrekzino)	resurreccinuan	3r
	resurreccinocuetan	6v
resuzitadu	resucitadu (4)	3r, 5v, 18r, 35r
rezibidu	ik. errezibidu	
(sabel)	sabeleco (2)	2v, 3v
sabiduria	sabiduria	15v
(sabio)	sabiuia	13v
(sagradu)	sagraduan	19r
(sakramentau)	sacramentaua	30r
sakramentu	sacramentu (15)	16v, 25v, 26r, 26v (2), 27r, 27v (3), 28r (2), 29v (2), 30r, 35r
	sacramentua	31v
	sacramentuac (5)	6v, 12v, 20v, 25v (2)
(salbadore)	salbadoria	14v
	salvadoria (2)	5r, 14r
(salbadu)	salbadu (3)	1v, 6v, 32v
	salbatziagatic	35r
	salbauco	31v
	salvadu (2)	14v, 32v
	salvatziagatic (2)	5v, 14v
salbe	salve (2)	3r, 3v
	salvia (4)	3r, 21v (2), 22r
San	ik. Migel	
	ik. Juan Bautista	
	ik. Pedro	
	ik. Pablo	
	ik. Gabriel	
Santa	Santa (9)	2v, 3r (2), 3v, 5v, 7v, 8r, 13r, 35r
	Santac	6v
	Santaren (4)	6r, 6v, 12v, 19v
	santarenac	12r
	Santiac (2)	13r, 22r
	Santisimari (2)	21v, 22r
	Santisimen (3)	15r, 34v, 35v
	Santisimia	16v
	Santisimiac	35v
	Santyac	27r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(santifikadu)	santificadua (2) santificatzen santificatzia (2)	2r, 20r 24r 4r, 24r
(santiguadu)	santiguatzera santiguatzia (2)	1v 10v, 11r
santisima	ik. santa	
santisimo	ik. santu	
santu <i>iz.</i>	santu (4) santuay santuen (3) ik. Espiritu Santu ik. aita santu	7v, 8r, 18v, 32v 22v 3r, 18v, 22r
santu <i>izond.</i>	ik. santa Santisimo santisimua (2) santisimuco santisimuen santu (9) santua (2) santuac (2) santuan (4) santuaren (2) santuari (2) santuco santuequin (2) santura	29v 11r, 13v 34v 13v 26r, 26v (2), 27v (3), 28r (2), 30r 10r, 31r 6r, 25r 8v, 16v, 29v, 35r 2r, 10v 4v, 5r 12v 11v, 29r 10r
(sarrera)	sarrerria	1v
sarri	sarri	1v
(sartu)	sartzen	11v
satisfakzino	satisfaccino satisfaccinoraco satisfaccinua (2) satisfaccinuen	33r 8v 30v, 33r 27r
(satisfazidu)	satisfaciduac	34r
(sazerdotal)	sacerdotala	7r
(sazerdote)	sacerdotiac	28r
seigarren	seigarrena (12)	4r, 5r, 5v, 7r (2), 7v, 9r, 21r, 24v, 27v, 33v (2)
(sekula)	seculacua seculacuan	6r 3r
seme	seme (4) semia (11) semiac (3) semiaren (2) semiari	2v, 5r, 15r, 25v 13v (2), 14r (2), 14v (3), 16r, 34v, 35r (2) 15v, 28r, 34v 2r, 11r 15v
semejanza	semejanza	22r
(seno)	(Abranen) senua (2) (Abranen) senora	17r, 17v 17r

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
(sentidu)	sentiduac	9v
(sentimentu)	sentimentuz	3v
(señalau)	señalauric	30v
señale	señale (3)	10r, 11r, 25v
	señalia	10r
	señaliagatic (2)	2r, 10v
señora	señora (5)	22r (3), 35r, 35v
(sepultadu)	sepultadua	3r
(serbidu)	serbitzian	4v
serbizio	servicio	8v, 10r
(sermoi)	sermoya	27v
(signadu)	signatzen	10v
	signatzera	1v
	signatzia (2)	10v (2)
sinistu	sinisten (19)	2v, 3r, 13r (5), 18v (2), 19r, 23r, 23v (2), 34v (2), 35r (4)
	sinistia (16)	5r (8), 5v (5), 6r, 12v, 26r
	sinistu (2)	12r (2)
soberbia	soberbia (2)	8v, 28v
	soberbien	9r
(socorridu)	socorritzen	24r
(sorbalda)	sorbaldatic	11r
(sorginkeria)	sorguinquerietan	23v
(sufridu)	sufritzia	7r
(superstizio)	supersticiuetan	23v
(suplikadu)	suplicatzen	8v
(sur) 'sudurra'	surrac (2)	9v (2)
(suspirio)	suspirioz	3v
(tamaño)	tamañua	30r
tanta	tanta	29v
tenplanza	templanza (2)	9r, 9v
tentazino	tentacino (2)	11r, 21r
	tentacinuan (2)	2v, 21r
	tentacinuen	28r
(teologal)	teologalac	9v
	theologalac	26r
testimonio	testimonio	24v
	testimonioric	4r
tormentu	tormentu	17v
	tormentuac	17r
(trabaju)	trabajuac	8v
trinidad	trinidad (4)	11r, 13v (2), 34v
triste	triste	7r
(txiki)	chiquienian	30r
ume	ume (2)	3v, 17v
	umien	17r
unidu	unidu (2)	15r (2)
	uniduric (2)	17v (2)
(unjidu)	ungidua (2)	15r (2)

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
ur	ur (3)	27v, 29r, 29v
urrengo	urrengo (2)	32v, 33v
(urte)	urtian	6r
(urten) 'irten'	urtetzen (3)	3v, 11r, 15v
usain	usain	9v
(uso razoezko)	uso razoezcora	12r
(uste)	ustez	30r
(utx) 'hutsa'	uchetic	14r
zazpi	zazpi (9)	6v, 7r (2), 7v, 8v, 9r (2), 20r, 33v
	zazpigarrena (12)	4r, 5r, 6r, 7r, 7v (2), 9r, 21r, 24v, 27v, 33v (2)
	zazpirac (3)	4r, 4v (2)
ze	ik. zer	
zein <i>gald.</i>	cein	21r
	ceiñec (2)	24r (2)
	ceyn (18)	10r, 13v (2), 14v (2), 19r, 20r (2), 20v (2), 21r (2), 22r, 23r, 23v, 24r, 29v, 31v
	ceynec	19v
	ceyñ (5)	24r (2), 24v (3)
	ceyñec (8)	12v, 21v (2), 23r, 23v (3), 25r
	ceinzuec (2)	12r, 20r
-zeinzuec <i>gald.</i>	ceynzuec (8)	10v, 24r, 26r, 27r (2), 28r, 30r, 30v
(zein) <i>mend.</i>	ceyñec	22r
	ceñequin	26v
	ceña (9)	2v, 10r, 14v (2), 16r, 16v (2), 19r, 22r
	ceñaren	19r
	ceñari	19r
zeintzuec	ik. zein <i>gald.</i>	
zenbat	cembat (13)	10r, 12r, 16r (5), 27r (2), 30r, 30v, 31r (2)
(zentro)	centruan	17r
zer	cer (71)	10r (2), 10v, 11r, 11v, 12r (6), 12v (2), 13r (2), 14v, 15r, 17r (2), 18v (2), 19r (2), 19v (2), 20r (2), 20v (2), 21r (3), 21v (2), 22v, 23r (2), 23v, 24v (4), 25r, 25v (3), 26r (3), 26v (2), 27r (2), 27v, 28v (5), 29r (2), 29v (2), 30r, 30v, 31r (3), 32r (2), 33r
	ce (4)	11v, 12r, 26v, 30v
	certan (1)	33r
	certara	23r
	certaraco (16)	12v (2), 13r, 19v, 22r (2), 22v (2), 25r, 26r, 26v (2), 27v (2), 28r (2)
-zertzuec	certzuec	13r
zergatik <i>gald.</i>	cergatic (17)	10r, 10v, 11r (2), 11v, 13r, 14r, 15v, 17r, 20r (2), 21v, 25r, 26v, 27r, 28r, 34v
zergatik <i>mend.</i> 'zeren (eta)'	cergatic ... (-n) (40)	1v, 8r, 10r, 11v (3), 13r, 14r (5), 14v, 15v, 16r, 16v (2), 19r, 20r (2), 23v, 25r, 26v, 27r, 28v (2), 29v, 30r, 30v, 31r, 31v, 34r (6), 34v (3)

Hiztegi sarrera	Aldaerak	Agerraldiak
zerren	cerren (2)	6r (2)
zertan	ik. zer	
zertzuek	ik. zer	
(zeru)	ceruan (14)	16v, 20r, 20v (2), 22r (3), 22v, 27v, 29v (2), 30r (2), 35r
	ceruaren (1)	2v
	ceruco (5)	25v, 26r, 31r, 34r, 35v
	ceruequin	35r
	ceruetaco	34v
	ceruetan (2)	2r, 21v
	ceruetara (4)	3r, 6r, 18v, 35r
	cerura (2)	12v, 17v
	ceruraco (2)	28r, 34v
	zeruan	2r
(zienzia)	cienciagua	33v
(zikin)	ciquiñen	28v
	ciquinac	29r
zor	zor (2)	25r, 33r
	zorrac (2)	2r, 21r
(zordun)	zordunai (2)	2v
zortzi	zortzi	34r
-zortzigarren	zortzigarrena (4)	4r, 24v, 27v, 33v
zu	zu (3)	2v, 8r, 8v
	zuc (3)	12v (2), 22v
	zugana	3v
	zurequin	2v
	zuretzat	19v
	zuri (2)	8r (2)
-zure	zure (15)	2r (3), 2v, 3v (3), 8v (4), 11v, 20r (2), 20v
zure	ik. zu	

ADIZKIAK

ADITZ LAGUNTZAILEAK

IZAN

baliz 31v
da 3r, 18v
 bada 6v, 32r
 danian 12r
 dala 6r, 9v
dira 4v
 dia 17v, 18v
 diala 29r
 dian 17r
 dianak 6v
 dianen 17v (2)

gara

garala 26r
 garan 26v
jako 23v
 bajako 28r, 32r
 jakon 27r
 jakona 20v
jako 'zaizkio' 4r, 4v, 15v
 jakonak 'zaizkionak' 4v-5r, 5r
jate 'zaie' 25r, 34v
lizateke 27r, 31v (2)

EDIN

diteke 'daiteke'
 al ditekiala 32r
 al ditekian 13v
bidi 'bedi' 2r (2), 20r, 20v
dein 'dadin' 27v
 deil(l)a 20r, 21v
gaitian 'gaitezen' 22r
 gaitiala 24v
gindezke 'gintezke'
 gindezkian 31r
liteke 6v, 32v (2)
zaitte 'zaittez' 1v

EDUN

balebe 'balute' 32v
balitu 32v
dabe 'dute' 25r
 daben 35v
 dabenak 'dutenak' 19r
 dabenak 'dutenek' 23v
dau 'du' 10v, 12r (2), 12v, 15r, 21v, 23r, 25r,
 32v...
 badau 14v
 daben 'duen' 12r (5), 12v, 13r, 14r (3), 15v,
 20v
 dabenari 7r
 dabenian 6v
ditu 12r, 24r
 baditu 6v
 dituan 14r, 30v
 dituanak 13r, 23r, 24r
ditue 'dituzte' 17r, 25v
 dituenak 'dituztenak' 32v
 dituenak 'dituztenek' 23v
dituzu 21v
 dituzunak 13r
dot 2v, 3r, 8v, 13r, 17r, 18v
 badot 35v
 dodala 8r
 dodanian 11r (2)
dogu 22r, 29r
 dogula 10v, 11r
 doguna 12v
dozu 10r (2), 11r, 11v, 12v, 13r (2), 17r, 19v,
 20r, 21v
 dozula 2r
 dozun 21v
 dozunian 11v, 17r, 18v, 19v
eban 3r, 10r, 11v, 12v, 14v, 17r, 19v, 20r, 21v
 ebalá 5v

gaitue 'gaituzte'
 gaituen 'gaituzten' 11v
 gaituenai 'gaituztenei' 21r
ginduan 'genuen' 26v
ginduke 'genuke'
 gindukian 26r
ginduzen 'gintuen' 1v, 10r, 14v
neuke 35v (2)

EGIN / EZAN

daian 'dezan'
 daiala 20v
daien 'dezaten' 22v
daigun 'dezagun' 3v, 22r
 daigula 20v
daizten 'ditzaten' 22v, 28r
daizun 'dezazun' 8r
deigun 'diezagun'
 deigula 20v (2), 21r
deioun 'diezaiogun' 27v
egidazu 'iezadazu' 19r
egiguzu 3v / *iguzu* 2r, 20v 'iezaguzu'
egizguzu 21r / *egizkuzu* 2r 'iezazkiguzu'
egizu 'ezazu' 2v, 3v, 10v, 11r
egizu 'itzazu' 3v
gaitzu 2v, 21r / *gaitzazu* 2r, 10r 'gaitzazu'
gaizen 'gaitzan' 10v, 11r
 gaizala 21r
geinge 'genezake'
 geingian 31r
leike 'lezake' 32v (2)

EUTSI

desku 'digu'
 deskun 13r, 24r
desku 'dizkigu'
 deskun 14r
deskue 'digute'
 deskuenai 'digutenei' 21r
detxut 'dizut' 8r, 8v (2)
 detxudan 8v
deust 'dit'
 deustala 35v
deustazu 'didazu'
 deustazula 8v
deustazu 'dizkidazu'
 deustazula 8v
deustegu 'diegu'
 deustegun 21r
deustegu 'dizkiegu'
 deustegun 2v, 21r

eutxan 'zion' 15r

JA-

jae 'die'

jaenak 'dienak' 24r

jaegu 'diegu' 22v

jagu 'diogu'

jagula 'diogula' 27v

jao 'dio' 32v

jaon 'dion' 19r

jaot 'dior' 8r

jaozu 'diozu' 21v

ADITZ TRINKOAK

EGON

dade 'daude' 1v, 16r

dadela 34v

dadén 13r, 19v

dago 3r, 16v, 19r, 20r

badago 17r

daguan 31v

daguanana 7r, 7v, 10r, 19r, 22r

daguanari 7v

dauala 6r

dauan 27v, 29r

dauana 22r

dauanen 22r

dauanaz 22r

eden 'zeuden' 5v, 17r

gade 'gaude' 3v

gaden 19r

gadenok 20v

zade 'zaude'

zadena 2r, 21v

IZAN

baliz 35v

da 2v (2), 6v, 11r, 12v, 13v, 16r...

bada 33r

dala 5r

dan 5v

dira 3v (2), 6v, 7r, 8v, 9r, 9v, 13r (2)...

badira 15v

dia 9v, 11v, 12r, 13r (2), 17r...

dianian 25r

naiz

naizen 19r

zara 2v

zarana 8r

EDUKI

dauka

daukala 31r

daukat 8v, 35r

dauke 'daukate'

daukela 18v-19r

daukenak 34r

dauzka 27r

dauzkan 20r

dauzkanak 13r

dauzkanatik 16r

dauzkazu

dauzkazunak 13r

EDUN

dau 16v, 22v,

badau 11v, 14v, 16v (2)

daben 'duen' 10r

ditu 15v

baditu 19r

dogu

dogun 12v

dot 35v

badot 22v

JOAN

balijuaz 31v

dua

doian 30r

doiana 31v (2)

duaz

doiazén 17r, 17v (2)

ERITZI

deritzo 14v, 15r, 26v, 27r

deitzo 31r

deizte 17r

ETORRI

betor 2r, 20r

dator 28v

EGIN

egizu 2r

JAKIN

daki

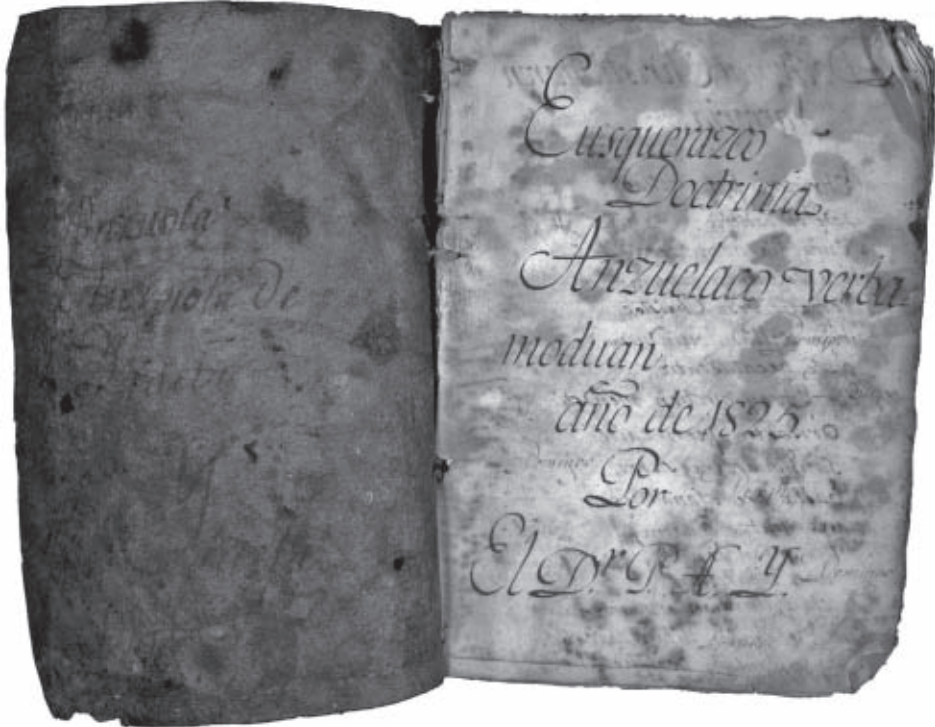
dakianari 7r

Bibliografia

- Arejita, A., 1988, «Amilletaren dotrina. Textoa eta gramatika-oharrak», *Litterae Vasconicae. Euskeraren Iker Atalak* 4, 99-128.
- Astete, G., 1862, *Cristau-doctrinia, Jesuita aita Gaspar Astetec erderaz escribidu, ta guero d. Gabriel Menendez de Luarda canonigo jaunac gauza ascogaz gueitu ebena, oraiñ Gatzagaco abade jaunac erri onetaco eusqueran arguitara ataraten dabena: azquenia Goixe eta gabeco egunian eguniango cristau cereguiñac, Claret Arzobispo Jaunaren liburuchuac da-cardenac, eta Errosarixo santua errezetaco modua erantzita*. Vitorixan: Ignacio Egañaren moldeteguixan 1862 garren urtian.
- Bilbao, G. et al. (arg.), 2010, *Lazarragaren eskuizkribua: edizioa eta azterketa (1.0)*. Vitoria-Gasteiz: UPV/EHU. Interneten eskuragarri: <<http://www.lazarraga.com>> [Kontsulta: 2011-03-08]
- Castaños, F., 1957, «El genitivo en vizcaíno antiguo», *BAP* 13, 60-69.
- Elexpuru, J. M., 2004, *Bergara aldeko hiztegia*. Bergara: Bergarako Udala. Interneten eskuragarri: <<http://www.bergarakoeuskara.net/hiztegia>> [Kontsulta: 2011-03-08].
- , 2006, *Bergarako aditz-taulak*. Bergara: Badihardugu. Interneten eskuragarri: <http://www.badihardugu.com/argitalpenak/aditz_taulak/bergarako_aditza.pdf> [Kontsulta: 2011-03-08].
- Elortza, J., 1996, «Hizkuntza eta literatura». In Elortza et al. (arg.), *Oñati eta Gipuzkoaren bategitea. 1845*. Donostia: Eusko Ikaskuntza, 15-27.
- Gatzagako doktrina* = Astete 1862.
- Gipuzkoako Foru Aldundia. 2004. *Juan Perez de Lazarraga Larrea Dorretzeko jaunaren eskuizkribua (1564-1567)* [on-line]. <<http://lazarraga.gipuzkoakultura.net>> [Kontsulta: 2011-03-08].
- Hualde, J. I. & I. Gaminde, 1997, «Vowel interaction in basque: a nearly exhaustive catalogue», *ASJU XXXI*: 1, 211-246.
- Hurtado, I., 2001, *Goierriko eta Tolosalde hegoaldeko hizkerak*. Lazkao: IX. Goierriko Ikerlan Sariketa.
- Izagirre, K., 1970, *El vocabulario vasco de Aránzazu-Oñate y zonas colindantes*. L. Villasante (arg.), *ASJU*ren Gehigarriak-VII. Donostia: Gipuzkoako Foru Aldundia. 1994.
- Knörr, H. & K. Zuazo (arg.), 1998, *Arabako Euskararen lekukoak: ikerketa eta testuak*. Gasteiz: Eusko Legebiltzara.
- Lakarra, J. A., 1985, «Literatur gipuzkerarantz: Larramendiren Azkoitiko sermoia (1737)», *ASJU XIX*: 1, 235-281.
- , 1986, «Bizkaiera zaharra euskalkien artean», *ASJU XX*: 3, 639-682.
- , 1996, *Refranes y Sentencias: ikerketa eta edizioa*. Bilbo: Euskaltzaindia-Bizkaiko Diputazioa.
- & J. I. Hualde (arg.), 2006, *Studies in Basque and Historical Linguistics in Memory of R. L. Trask. R. L. Trasken oroitzapenetan ikerketak euskalaritzaz eta hizkuntzalaritza historikoaz*. (= *ASJU XL*: 1-2).
- Larrañaga, J., 1998, *Antzuolako hizkera*. Antzuola: Antzuolako Udala.
- Lasa, X., 2004, *Urretxu eta Zumarragako euskara*. Urretxu eta Zumarraga: Zintzo-Mintzo Euskaltzale Elkarte. Interneten eskuragarri: <http://www.otamotz.com/component/option,com_wrapper/Itemid,955/> [Kontsulta: 2011-03-08].

- Mitxelena, K., 1958, «Introducción al vocabulario de Landuchio». Berrarg. in Knörr, H. & K. Zuazo (arg.), 1998, 21-48.
- *et al.*, 1987-2005, *Orotariko Euskal Hiztegia*. Bilbo: Euskaltzaindia.
- OEH = Mitxelena *et al.*, 1987-2005.
- Oñatiko Bedita Larrakoetxea udal euskaltegia. 2005. *Oñatiko aditz-taulak*. Oñati: Badihardugu. Interneten eskuragarri: <http://www.badihardugu.com/argitalpenak/aditz_taulak/oinatiko_aditza.pdf> [Kontsulta: 2011-03-08].
- Oñederra, M. L., 1990, *Euskal fonologia, palatalizazioa: asimilazioa eta hots sinbolismoa*. Leioa: UPV/EHU.
- Pagola, R. M. *et al.*, 1992, *Bonaparte ondareko eskuizkribuak: Bizkaiera*. Bilbo: Deustuko Unibertsitatea-Euskal Ikaskuntzen Institutua.
- Umerez, M. [XIX. mende hasiera]. *Errectore Jaun baten instruccinuac ezconduric vizi dan Adisquide batentzat bere eta bere Familiaren gobiernu oneraco Jaungoicuaren Legue santubagaz conforme*. (Eskuizkribu argitaragabea).
- , 1805, *Osaba baten instruccinuac bere Illoba Ezcondu eta Necazari batentzat bere eta bere Familiaren gobiernu oneraco Jaungoicuaren Legue santubagaz conforme*. (Eskuizkribu argitaragabea).
- Urgell, B., 1987, «*Escu-liburuaren grafi aldaketak (1802-1821)*», *ASJU* XXI: 2, 357-387.
- , 2006, «Para la historia del sustantivo verbal en vasco». In Lakarra, J. A. & J. I. Hualde (arg.), 921-948.
- Uribe-Etxebarria, O., 2010, *Oñatiko euskara zaharra: mendebaleko dialektologia diakronikoko ikerbidea*. Master-tesi argitaragabea, UPV/EHU.
- , (prestatzen), «Gatzagako *Cristau-doctrinia*».
- Urquijo, J., 1910, «Cartas escritas por el Príncipe L.-L. Bonaparte a alguno de sus colaboradores (1) (Continuación)», *RIEV* 4: 2, 233-297.
- Zuazo, K., 2006a, «Deba ibarreko euskara zaharra». In Lakarra & Hualde (arg.), 1005-1029.
- , 2006b, *Deba ibarreko euskara. Dialektologia eta Tokiko batua*. Badihardugu Euskara Elkartea.

< 1r >

Eusquerazco doctrinia Anzuelaco verba moduan.**Año de 1825.**

Azkue Biblioteka [Antzuolako dotrina] [ABA-HIS, KEH-13, 16].

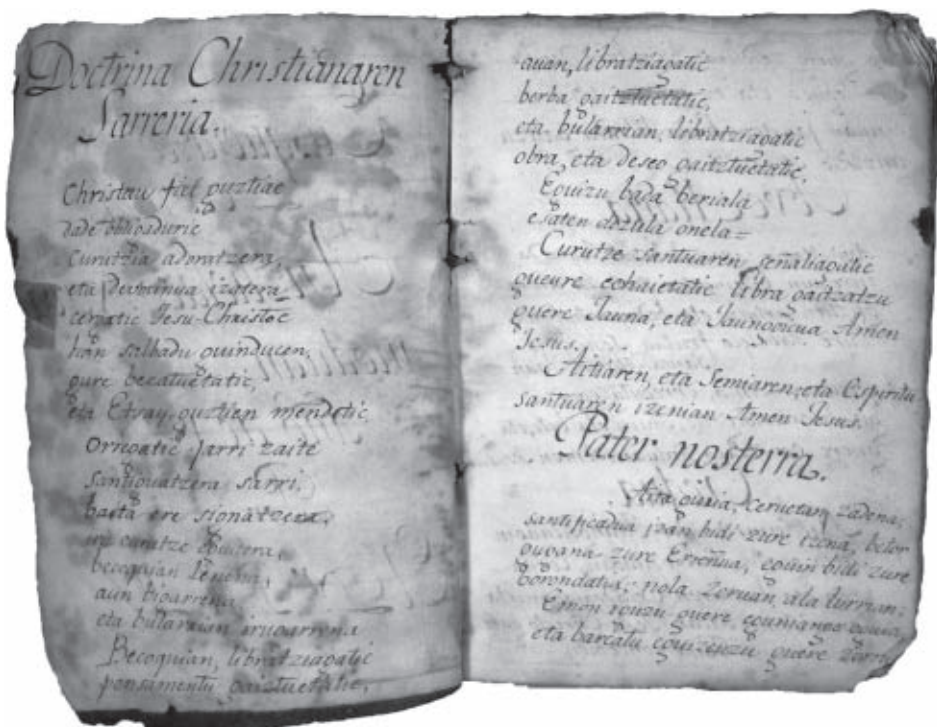
Por el Dr. P. A. Y.

< 1v >

Doctrina Christianaren Sarrerria

Christau fiel guztiac
 dade obligaduric
 Curutzia adoratzera
 eta devocinua izatera,
 cergatic Jesu Christoc han salbadu guinducen,
 gure becatuetatic
 eta etsay guztien mendetic.
 Orregatic jarri zaitte
 santiguatzera sarri,
 baita ere signatzera,
 iru curutze eguitera:

becoquian lenena,
 au[a]n bigarrena
 eta bularrian irugarrena.
 Becoquian, libratziagatic
 pensamentu gaitzuetatic;

Azkue Biblioteka [Antzuolako dotrina] [ABA-HIS, KEH-13, 16].

< 2r >

auan, libratziagatic
 berba gaitzuetatic;
 eta bularrian, libratziagatic
 obra eta deseo gaitzuetatic.
 Eguizu bada beriala,
 esaten dozula onela:
 Curutze Santuaren señaliagatic, gueure echaietatic libra gaitzatu, guere
 Jauna eta Jaungoicua. Amen, Jesus.
 Aitiaren eta Semiaren eta Espiritu Santuaren izenian. Amen Jesus.

Pater noster

Aita guria, ceruetan zadena, santificadua izan bidi zure izena, betor gugana zure
 Erreñua, eguin bidi zure borondatia, nola Zeruan, ala lurrian.

Emon iguzu guere eguniango oguia eta barcatu eguizcuzu guere zorrac, < 2v > guc guere zordunai barcatzen deustegun leguez; eta ez itzi¹ tentacinuan jausten, baña libradu gaitzu gai[tz]etic.² Amen Jesus.

Ave Maria

Ave Maria, graziaz betia, Jauna da zurequin; bedeincatia zara zu andra guztien artian, eta bedeincatua da zure sabeleco frutua, Jesus.

Santa Maria, Jaungoicuaaren Ama, erregutu eguizu gu becatariogatic, orain eta beti, eta guere eriotzaco orduan. Amen, Jesus.

Credua

Nic sinisten dot Jaungoicuaan, Aita guztiz Poderosuagan, Ceruaren eta lurraren Criadoriagan eta aren Seme bacar Jesu Christo gure Jaunagan; ceña concebidu zan < 3r > Espiritu Santuen³ obraz, eta virtu[tez], jayo zan Santa Maria Virginagandic; padecidu eban Poncio Pilatosen poderiuen azpian; izan zan crucificadua, ila eta sepultadua; jachi zan Infarnuetara eta resucitadu zan irugarren egunian ilen artetic; igo zan Ceruetara eta an dago jarriric Jaungoico Aita guztiz Poderosuen alde escumatic. Andic etorrico da viciac eta ilac juzgatzer. Nic sinisten dot Espiritu Santuagan, Eliza Ama Santa Catolican, Santuen Comuniuan, becatuen barcacinuan, araguien⁴ resurreccinuan eta vizitza seculacuan. Amen.

Salvia

Salve Regina, misericordiaren Ama, < 3v > vizitza eta dulzura, esperantza guria. Salve, zure deyez gade Evaren ume desterraduoc. Zugana gade suspirioz, sentimentuz eta negarrez, negarrezco valle onetan. Ea, bada, Abogada guria, itzuli eguizu guregana zure begui misericordioso orrec. Eta destierro onetatic urtetzen dogunian, eracuchi eguiguzu, Jesus, zure sabeleco frutu bedeincatua. O Clementisima! O Piadosa! O Dulce Virgíña Maria! Erregutu eguizu gugatic, Jaungoicuaaren Ama Santa, mereci daigun alcantatzia Jesu Christoren promesac. Amen.

Jaungoicuaaren Legueco Mandamentuac dira amar.

< 4r > Lenengo irurac perteneitzen jaco Jaungoicuaaren honriari eta beste zazpirac progimuaren provechuari:

¹ ez itzi: tartean gaitzu ageri da ezabatuta.

² gai[tz]etic: gaitzetic eskuizkribuan.

³ Santuen: Lehen Santuaren zegoen, baina -ar- ezabatuta ageri da. Horrelako adibide ugari daude testu osoan zehar (Ik. 4., 6., 9., 10., 12., 13. eta 14. oh.). Hala ere, ez zituen genitibo singularreko -aren guzti-guztiak -en formarekin ordezkatu. Beste adibide batzuetan, berriz, -en idatzi zuen hasieratik.

Badirudi autoreak barneratua zuela literatur hizkeran ohikoa zen -aren (sg.) / -en (pl.) bereizketa —Kardaberazek, esaterako, hitz egiten du bereizketa horren beharraz, 1764ko bizkaierazko debozio-liburuaren «Iracurle bizcaitarrari» hitzaurrean—, baina testua zuzendu zuenean, singularrean ere -en erabiltzea hobetsi zuen, herriko hizkeran hurbiltze aldera beharbada.

⁴ araguien: Lehen araguiaren. Ik. 3. oh.

Lenengua, Jaungoicua amatzia gauza guztien gañian.
 Bigarrena, juramentu alperric ez eguitia.
 Irugarrena, Jayegunac santificatzia.
 Laugarrena, Aita eta Ama honratzia.
 Bostgarrena, iñor ez iltia.
 Seigarrena, Lujuriaco becuric ez eguitia.
 Zazpigarrena, ez ostutzia.
 Zortzigarrena, falso testimonioric ez jasotzia eta guizurric ez esatia.
 Bederatzigarrena, Progimuaren < 4v > andraric ez deseatzia.
 Amargarrena, besteren gauzaric ez deseatzia.

Amar Mandamentu onec encerraten dira bitan: serbitzian eta amatzian Jaungoicua gauza guztien gañian, eta Progimua gure buruac leguez. Amen.

Articulo Fedecuaac dira amalau.

Lenengo zazpirac pertenezitzen jaco Divinidadiari eta beste zazpirac Jesu Christo gure Jaunaren Humanidade santuari, Jaungoico eta guizon eguiazquari.
 Divinidadiari pertenezitzen jaco- < 5r > nac dira onec:

Lenengua, sinistia Jaungoico guztiz poderoso bacar batian.
 Bigarrena, sinistia Aita Jaungoicua dala.
 Irugarrena, sinistia Seme Jaungoicua dala.
 Laugarrena, sinistia Espiritu santu Jaungoicua dala.
 Bostgarrena, sinistia Criadoria dala.
 Seigarrena, sinistia Salvadoria dala.
 Zazpigarrena, sinistia Glorificadoria dala.

Humanidade Santuari pertenezitzen jaconac dira onec:

Lenengua, sinistia Jesu Christo gure Jauna, guizon < 5v > dan partez, concebida izan zala Espiritu Santuen⁵ obraz eta virtutez.
 Bigarrena, si[ni]stia jayo zala Santa Maria Virgiñagandic,⁶ bera Virgiña izanic, Jesu Christo jayo baño len, jayotzian eta jayo ezquero.
 Irugarrena, sinistia recibidu ebala eriotzia eta pasinua gu becatarioc salvatziagatic.
 Laugarrena, sinistia jachi zala Infarnuetara eta libradu cituala an ichoten eden anima justuac.
 Bostgarrena, sinistia resucitadu zala ilen artetic irugarren egunian.
 Seigarrena, sinistia igo zala < 6r > Ceruetara, eta an dau[a]la jarriric Jaungoico Aita guztiz Poderosuen alde escumatic.
 Zazpigarrena, sinistia etorrico dala juzgatzera viciac eta ilac; au da, onay emotera Gloria, cerren gorde cituen aren Mandamentu santuac, eta gaiztuay pena seculacua, cerren gorde ez cituen. Amen.

⁵ *Santuen*: Lehen *Santuaren* zegoen. Ik. 3. oh.

⁶ *Virgiñagandic*: -r- gainean erantsia.

Eliza Ama Santaren Mandamentuac dira bost:

Lenengua, Domequetan eta beste Jaiegunetan Meza osua enzutia.
Bigarrena, urtian guichianaz Gaizuman confesatzia; < 6v > lenago, ilteco peligruan aguertzen bada.

Irugarrena, Pazcua Resurrecinocuetan comulgatzia.
Laugarrena, Eliza Ama Santac aguintzen dabenian baru eguitia.
Bostgarrena, Amarrenac eta Primiciac Eliciari pagatzia.

Eliza Ama Santaren Sacramentuac dira Zazpi:

Lenengo bostac dira necesariuac, edo recibidu biar dianac obraz edo deseoz; eta onec bague ezin salbadu liteque guizona, itzitzen baditu menosprecioz. Beste biac dia borondatezcuac. Lenengua da Bau- < 7r > tismua, bigarrena Confirmacinua, irugarrena Penitencia, laugarrena Comuniua, bostgarrena Estrema-uncinua, Seigarrena orden Sacerdotala, Zazpigarrena Matrimoniua.

Obra misericordiazcuac dira amalau: zazpi espiritualac, eta zazpi corporalac.

Espiritualac dira onec:

Lenengua, ez daquianari eracustia. Bigarrena, premina dabenari conseju ona emotia. Irugarrena, gaizqui eguiten dabenari corregitzia. Laugarrena, injuriac barcatzia. Bostgarrena, triste daguana consolatzia. Seigarrena, gure Progimuen miseria eta flaquezac pacienciequin sufri[tzia]. < 7v > Zazpigarrena, viciacgatic eta ilacgatic Jaungoicuari erregutzia.

Zazpi corporalac dira onec:

Lenengua, gaysuac visitatzia. Bigarrena, gosiaz dagu[a]nari jaten emotia. Irugarrena, egarri danari edaten emotia. Laugarrena, cautibuac errescatatzia. Bostgarrena, narrugorrian daguana⁷ jantzitzia. Seigarrena Peregrinuay ostatua emotia. Zazpigarrena ilac enterratzia.

Confesino Generala

Ni, Becataria, confesatzen naiz Jaungoico guztiz poderosuari, Santa Maria beti virgiñari, San Miguel Ayngueruari, San Juan Bautistari, San Pedro eta San Pablo Apostolu[a]y eta Santu guz- < 8r > tiay; eta zuri, Ayta espiritual⁸; eguin dodala becatu, pensamentuz, berbaz, eta obraz, nere culpaz, nere culpa andiaz. Orregatic erregutzen jaot⁹ Santa Maria beti Virgiñari, San Miguel Ayngueruari, San Juan Bautistari, San Pedro eta San Pablo Apostoluay eta santu guztia; eta zuri, Ayta espiritual¹⁰, erregutu dayzun¹⁰ nigatic Jaungoico gure Jaunari. Amen.

⁷ *daguana*: Aurretik *daguna* idatzi eta ondoren *-a-* gainean erantsia.

⁸ *espirituala*: Aurretik *espiritula* idatzi eta ondoren *-a-* gainean erantsia.

⁹ *jaot*: 'diot'. Aurretik idatzi eta ezabatutako *debut* 'dizut' adizkia ordezkatzen du.

¹⁰ *dayzun*: *deyzun*-en gainean zuzenduta.

Acto contricinocua.

Jesu Christo nere Jauna, Jaungoico eta guizon eguiaczua, nere Criadoria eta Redemptoria, zu zarana¹¹ izanagatic, eta c[er]gatic amaten zaitudan gauza guzti[ac] < 8v > baño gueiago, damu dot, Jauna, nere viotz guztitic zu ofendidua. Proponitzen dechut firmemente ez gueiago becuric eguitia, eta confesatzia, eta cumplitzia penitenciac, eta apartatzia zure ofensaco ocasiño guztietatic. Ofrecitzen dechut nere vizi-tzia, obrac eta trabajuac, nere becatuen satisfaccinoraco; eta nola suplicatzen dechudan, ala daucat confiancia zure Misericordia infinituagan, barcatuco deustazula nere becatuac, zure odol precioso, pasino eta eriotzien merecimentuegatic; eta emongo deustazula gracia, emendatzeco eta perseberatzeco zure servicio santuan vici nayzen artian. Amen Jesus.

Becatu Capitalac dira zazpi:

Lenengua, Soberbia. Bigarre- < 9r > na, Avaricia. Irugarrena, Lujuria. Laugarrena, Ira. Bostgarrena, Gula. Seigarrena, Embidia. Zazpigarrena, Naguitasuna.

Zazpi vicio onen contra dira zazpi virtute:

Soberbien contra, Humildadia. Abaricien contra, Liberalidadia. Lujurien contra, Castidadia. Iraren contra, Paciencia. Gularen contra, Templanza. Embidien contra, Caridadia. Naguitasunen contra, Diligencia.

Gure Animen Potenciac dira iru:

Memoria, Entendimentua eta Vorondatia.

Gure Animen etsayac ere iru:

mundua, demoniua eta araguaia.

< 9v > **Virtute Teologalac dira iru:** Fedia, Esperancia eta Caridadia.

Virtute cardinalac dia lau: Lenengua Prudencia, bigarrena Justicia, irugarrena Fortalecia eta laugarrena Templanza.

Gure Gorputzen sentiduac dia bost: beguiac, belarriac, aua, surrac eta escuac.

Beguiac icusteco, belarriac entzuteco, aua gustatzeco, surrac usain eguiteco eta escuac icutzeco.

Doctrina Christianaren declaraciuac, Itantzen edo Galdetzen eta Erantzuten dala.

< 10r > **I.** Christaua bazara? **E.** Bay, Jaungoicuen¹² graciaz.

—Christauaren icen ori norgandic izan dozu? —Jesu Christo gure Jaunagandic.

—Cer esan nai dau Christauac? —Christoren guizona.

¹¹ zarana: -na- gainean erantsia.

¹² Jaungoicuen: Tartearen letra bat ezabatuta: badirudi lehen Jaungoicuren zegoela. Ik. 3. oh.

—Cer aitzen dozu¹³ Christoren guizonagatic? —Christoren fedia daven guizona, ceña recibidu eban batyatu zanian, eta daguana ofreciduric aren servicio santura.

—Ceyn da Christauaren señalía? —Curutze Santua.

—Cergatic? —Cergatic dan Christo crucificaduen¹⁴ figuria; bada, Curutzian redimidu guinduzen.

—Cembat modutan da Christau[a]ren señaile au? —Modu bitan

< 10v > —Ceynzuec dira? —signatzia eta santiguatzia.

—Cer gauza da signatzia? —Iru curutze eguitia escumaco escuaren aurrenengo atzarequin: lenengua becoquian, bigarraena auan, irugarrena bularrían; verba eguiten dogula Jaungoico gure Jaunarequin.

—Eguin eguizu nola? —Curutze Santuaren señaiegatic + gueure etsayetatic + libra gaitzatzu¹⁵ guere Jauna eta Jaungoicua + Amen, Jesus.

—Cergatic signatzen zara becoquian? —Jaungoicuac libradu gayzen pensamentu gaiztuetatic.

< 11r > —Cergatic auan? —Jayncuac libradu gaizen verba gaiztuetatic.

—Cergatic bularrían? —Jaincuac libradu gayzen obra eta deseo gaiztuetatic.

—Cer da santiguatzia? —Eguitia curutze bat escumaco escuaren atz birequin, becoquitic bularreraño eta ezquerreco sorbaldatic escumacoraño, izentazen dogula Trinidadé santisimua.

—Eguin eguizu nola? —Aitiaren, eta Semiaren, eta Espiritu Santuaren ize-nian + Amen, Jesus.

—Noiz eguin biar dozu señaile ori? —Obra onen bat asitzen dodanian edo aguer-tzen naicenian necesidade, tentacino, edo peligroren batian; principalmente oetic ja-guiten naize[ni]an, echetic urtetzen dodanian, Eliza[...] < 11v > sartzen naizenian, jateracuan eta lo eguiteracuan.

—Cergatic orrembeste vidar? —Cergatic dempora eta lecu guztietan gure Etsayac perseguitzen gaituen.

—Ce etsay dia orrec? —Mundua, demoniua eta araguaia.

—Curutzia badau virtuteríc etsay orren contra? —bai, Jauna.

—Nundic izan eban Curutzia virtute ori? —Cergatic Curutzian vencidu cituan Jesu Christoc gure etsayac bere eriotziequin.¹⁶

—Curutzia adoratzen dozunian cer esaten dozu? —Adoratzen eta bedeincatzen zaitut, Christo, cergatic Zure curutze santuequin¹⁷ redimidu cinduan mundua.

< 12r > **I.** Cembat gauza jaquin biar ditu Christauac uso razoezcora eltzen da-nian? **E.** Lau gauza, Jauna.

—Ceinzuec dia? —Cer sinistu biar daben, ce oracino eguin biar daben, cer obradu biar daben eta cer recibidu biar daben.

—Nola jaquingo dau cer sinistu biar daben? —Jaquin ezquero credua eta Arti-culo fedecuac.

¹³ *dozu*: Gainean erantsia.

¹⁴ *Crucificaduen*: Lehen *Crucificaduren* zegoen. Ik. 3. oh.

¹⁵ *gaitzatzu*: Eskuizkribuan *gaitztatzu*.

¹⁶ *Eriotziequin*: Lehen *Eriotziarequin* zegoen. Ik. 3. oh.

¹⁷ *santuequin*: Lehen *santuarequin* zegoen. Ik. 3. oh.

—Nola Jaquingo dau cer oracino eguin biar daben? —Jaquin ezquero Pater nos-terra eta beste Elizaco oracinuac.

—Nola Jaquingo dau cer obradu biar daben? —Jaquin ezquero Jaungoicuen Legueco Mandamentuac, eta Eliza Ama Santarenac, eta obra misericordiazcuac.

< 12v > —Nola Jaquingo dau cer recibidu biar daben? —Jaquin ezquero Eliza Ama Santaren Sacramentuac.

Creduen eta Artículo fedecuen Declaracinua.

I. Ceyñec compoundu eban Credua? **E.** Apostoluac.

—Cetaraco? —Guri Fede Santuco gauzac eracusteco.

—Eta zuc certaraco esaten dozu? —Christauac dogun Fede au confesatzeco.

—Cer gauza da Fedia? —Icusi ez doguna sinistia.

—Icusi cinduan zuc Christo jayotzen? —Ez, Jauna.

—Icusi cinduan ilten edo Cerura < 13r > igotzen? —Ez, Jauna.

—Eta sinisten dozu? —Bay, Jauna, sinisten dot.

—Cergatic sinisten dozu? —Cergatic Jaungoicua rebeladu daben, eta Eliza Ama Santiac onela eracusten descun.

—Cer gauza dira Christauac leguez dauzczunac, eta sinisten dituzunac? —Gure Eliza Ama Santa Erromacuac dauzczanac eta sinisten dituanac.

—Certzuec dira orrec? —Articulo Fedecuac principalmente, Creduan daden leguez.

—Cer gauza dira Artículo Fedecuac? —Dira Fedeco Misteriuen principalenac.

—Cetaraco dia Artículo Fedecuac? < 13v > —Trinidadе santisimuen ezaueria emoteco, eta Jesu Christo gure Redentoriena.

—Ceyn da Jaungoicua? —Da Espiritu perfectisimo bat, edo da Gauza bat, esan eta pensadu al ditequian baño escelentiaua eta admirabiliaua; Jaun bat infinitamente poderosua, sabiua, justua, principiua eta fina gauza guztiena.

—Eta Trinidadе Santisimua ceyn da? —Da Jaungoicua bera, Aita, Semia, eta Espiritu Santua. Iru persona diferentiac, baña iruretan Jaungoico eguiazco bat.

—Ayta Jaungoicua da? —bai, Jauna.

—Semia Jaungoicua da? —bai, Jauna.

—Espiritu Santua Jaungoicua da? —bay, Jauna.

—Iru Jaungoico dira? —Ez, Jauna, < 14r > ez da Jaungoico eguiazco bat baño.

—Ayta Semia da? —Ez, Jauna.

—Espiritu Santua, Ayta edo Semia? —Ez, Jauna.

—Cergatic? —Cergatic dian diferentiac personac, Jaungoico eguiazco batian.

—Nola da Jaungoicua guztiz poderosua? —Cergatic berac nai izanequin bacarric, eguiten daben nay daben guztia.

—Nola da Criadoria? —Cergatic eguiten dituan gauza guztiac uchetic.

—Nola da Salvadoria? —Cergatic emoten descun gracia, eta barcatzen descun becatuac.

—Nola da Jaungoicua Glorificadoria? —Cergatic emoten daben gloria, bere gracian irauten dabenari.

< 14v > —Jaungoicua badau gorputzen figuraric guc leguez? —Ez, Jauna; Jaungoicua dan partetic, cergatic dan espiritu purua.

- Iru Personetatic ceyn eguin zan guizon? —Bigarrena, ceña dan Semia.
 —Ayta eguin zan guizon? —Ez, Jauna.
 —Espiritu Santua eguin zan guizon? —Ez, Jauna.
 —Ceyn bada eguin zan guizon? —Semia bacarric, ceña guizon eguinic deritzo Jesu Christo.
 —Bada orrela, nor da Jesu Christo? —Da Jaungoicuen¹⁸ Semia guizon eguiña, gu salvatziagatic eta nola vici eracustiagatic.
 —Cer esan nay dau Jesusec? —Salbadoria edo Libratzallia.
 —Nundic salvadu edo libradu guinducen? < 15r > —Gure becatuetatic, eta Demoniuuen mendetic.
 —Cer esan nay dau Christoc? —Ungidua.
 —Nundic izan zan ungidua? —Espiritu santuen graciaz eta donez.
 —Nola obradu zan Jesu Christoren Concecinoco edo Encarnacinoco Misteriua?
 —Formadu eban Espiritu Santuac, Maria Santisimen entrañetaco odol garbiequin, Jesu Christo gure Jaunaren gorputza, entero perfectua; criadu eta unidu euchan anima bat, guttiz perfectua; eta, instante aretan bertan, unidu zan aequin Seme Divinua; eta onela, bere Divinidadia itzi bague, aguertu zan guizon eguinic; eta deritzo Jesu Christo.
 < 15v > —Eta nola jayo zan Maria virginagandic? —Nola urtetzen daben euzquien arguiac christal batetic.
 —Orrela, Jesu Christoren Ama, beti guelditu zan Virgiña? —Bay, Jauna, beti guelditu zan virgiña.
 —Obra marabiloso onec, Aitac eta Semiac ez cituen eguin, Espiritu Santuac le-guez? —Bay, Jauna, irurac eguin cituen.
 —Cergatic bada esaten da, izan zala Espiritu Santuen¹⁹ obraz? —Cergatic izan zan amoriozco obría, eta amoriua atribuitzen jaco Espiritu santuari, nola Aytari Poderiua eta Semiari Sabiduria, irurac badira ere guttiz bardinac.
 < 16r > —Cembat naturaleza ditu Jesu Christoc? —bi, Jauna: bata Divinua, eta bestia Humanua.
 —Cembat Entendimentu? —bi, Jauna: bata Divinua, eta bestia Humanua.
 —Cembat Vorondate? —bi, Jauna: bata Divinua, eta bestia Humanua.
 —Eta Cembat Memoria? —bat, Jauna eta aura²⁰ da²¹ Humanua edo guizona dan partetic; cergatic Jaungoicua dan partetic ez dau biar Memoriaric, gauza guztiac presente dauzcanatic.
 —Cembat Persona dade Jesu Christogan? —bat bacarra, eta aura da Persona Divinua, ceña dan Jaungoicuaren Semia, naturaleza bien perfeccinua, eta gobiernua.
 < 16v > —Jesu Christoc badau Aytaric edo Amaric? —Jaungoicua dan partetic badau Ayta, ceña dan Ayta eternua eta ez dau Amaric; eta guizona dan partetic badau Ama, ceña dan Maria Santisimia, eta ez dau Aytaric, cergatic izan zan concebidua Espiritu Santuen obraz vacarric.

¹⁸ *Jaungoicuen*: Lehen *Jaungoicuaren* zegoen. Ik. 3. oh.

¹⁹ *Espiritu Santuen*: Lehenengo *Espirituuen* idatzi eta ondoren *Santu-* gainean erantsi zuen.

²⁰ *aura*: 'hura'.

²¹ *da*: gainean erantsia.

—Eta nola izan zan lenago? Jaungoicua dan partetic ala guizona dan partetic? —Jaungoicua dan partetic ascoz lenago, cergatic dan eternua; baña guizona dan partetic ez da eternua, ezpada Encarnacinoco instantetic.

—Nun dago Jesu Christo? —Ceruan eta Altareco Sacramentu Santuan.

< 17r > —Jesu Christoc cergatic nay izan eban il Curutzian? —gu libratziagatic becatutic eta eriotzatic.

—Cer aytzen dozu esaten dozunian jachi zala Jesu Christo Infarnuetara? —Ez dot aytzen Condenauen lecura, ezpada Limbora edo Abranen senora, nun eden Justuen Animac Jesu Christori ichoten.

—Badago Infarnu bat baño gueyago? —Bay, Jauna, dia lau lurraren centruan, eta deyzte onela: Condenauen Infarnua, Purgatoriuua, Umien Limbua, eta Justuen Limbua edo Abranen Senua.

—Cer gauza dia Infarnuac? —Conden[a]uen Infarnua da parage bat, nora doyaizen becatu mortalian ilten dian guztiac, eta an padeciduco ditue betico tormentuac. < 17v > Purgatoriuua da lecu bat, nora doyaizen Jayncuen gracian ilten dianen Anima justuac, eta an purgadic tormentu andiequin, pasatzen dia guero Cerura. Limbua da Lecua, nora doyaizen Bautismua errecibidu baño lenago ume ilten dianen Animac. Eta, Abranen Senua da parage bat, nora juaten cian Justuen Animac, Jesu Christoren Redempcinua baño lenagocuac; eta au izan zan paragia, nora jachi zan Jesu Christoren Animia, guizona dan partez ill zanian.

—Nola jachi zan? —Jesu Christoren Animia uniduric Divinidadiequin.

—Eta Gorputza nola guelditu zan? —Uniduric Divinidadiequin berarequin.

< 18r >²² —Nola resucitadu zan irugarren egunian? —Biurtzen ciala juntatzera Gorputza eta anima gloriosuac, ez berriz ilteco.

< 18v > —Nola igo zan Ceruetara? —bere virtute propiuequin.

—Cer da egotia jarriric Aita Jaungoicuen alde escumatic? —Euquitzia Jesu Christoc, Jaungoicua dan partetic, Aitac aña gloria; eta, guizona dan partetic, Santu guztiac baño gueyago.

—Noiz etorrico da Jesu Christo viciac eta ilac juzgatzera? —Munduen azquenian, edo acaban.

—Eta orduan il guztiac vitzuco dia? —Bai, Jauna,²³ izan cituen gorputzequin eta Animequin erequin.

—Cer sinisten dozu esaten dozunian: “sinisten dot Santuen Comuniuan²⁴”? —Christau fiel guztiac dauque- < 19r > la parte bestien ondasun espiritualetan, Gorputz baten miembruac leguez, ceña dan Elizia.

—Cer da Elizia? —Da Christau fiel guztien Congregacinua, ceñaren burua da Erromaco Aita Santua.

—Ceyn da Aita Santua? —Da Christoren vicariua lurrian, ceñari guztioac gaden obligaduric obedecitzera.

²² Orrialde honetako lehenengo lerroak ezabatuta daude. 17r eta 17v orrialdeetan datorren testuaren lehenengo bertsioa edo zirriborroa da ezabatutako zatia.

²³ *Jauna*: Eskuizkribuan *Jauana*.

²⁴ *Comuniuan*: -a- gainean erantsia.

—Creduen eta Articuluena gañera, sinisten dozu beste gauzaric? —Bai, Jauna, Escritura sagraduan daguana eta Jaungoicuac Elizari rebeladu jaon²⁵ guztian.

—Cer gauza dia orrec? —Ez eguidazu ori itandu niri, cergatic nayzen ignorantia. Baditu Eliziac Doctoriac jaquingo dabenac er[ant]zuten.

< 19v > **M.** Ondo esaten dozu. Zuretzat asco da contu emotia Articuluena, Creduan daden leguez.

Doctrina Christianaren bigarren partia, nun declaratzen dan cer escatu biar dan eta Eliza Ama Santaren Oracinuac

—Ceynec formadu eban *Pater-nosterra*? —Jesu Christoc vere aotic.

—Ceraraco? —Guri oracino eguiten eracusteco.

—Cer da oracino eguitia? —Da jasotzia animia Jaungoicuagana eta escatzia mediac.

—Aita guria esaten dozunian, norequin verba eguiten dozu? —Jaungoico gure Jaunarequin.

< 20r > —Nun dago Jaungoico gure Jauna? —Lecu guztian, baña especialmente Ceruan.

—Ceyn da oracino guztien artian onena? —*Aita guria*.

—Cergatic? **E.** Cergatic esan eban Jesu Christoc bere aotic, Apostoluac escatuta.

—Cergatic gueyago? —Cergatic dauzcan *Aita guriac* zazpi peticino, caridade guztian fundauric.

—Ceinzuec dia? —Lenengua da “santificadua izan bidi zure izena”.

—Cer escatzen dozu peticino orretan? —Jaungoicuen izena izan deila ezagutua, eta honradua mundu guztian.

—Ceyn da bigarrena? —“Betor gugana zure Erreynua”.

—Cer escatzen dozu peticino orretan? < 20v > —Reyna dayala Jaungoicuac gure animetan, emen lurrian graciaz, eta guero emon deigula gloria.

—Ceyn da irugarrena? —“Eguin bidi Zure borondatia, nola Ceruan, ala lurrian”.

—Cer escatzen dozu peticino orretan? —Eguin daigula Jaungoicuen borondatia lurrian gadenoc, nola eguiten daben Bienabenturaduac ceruan.

—Ceyn da laugarrena? —“Emon iguzu guere eguniango oguia”.

—Cer escatzen dozu peticino orretan? —Emon deygula Jaungoicuac gorputzentzat mantenimentu conveni jacona eta Animentzat Gracia Espiritualac eta Sacramentuac.

< 21r > —Ceyn da²⁶ bostgarrena? —“Barcatu eguizguzu guere zorrac, guc guere zordunai barcatzen deustegun leguez”.

—Cer escatzen dozu peticino orretan? —Barcatu deigula Jaungoicu[a]c gure beca tuac, guc agrabiadu gaituenay, eta gaizqui eguin descuenay barcatzen deustegun leguez.

—Ceyn da seigarrena? —“ez itzi²⁷ tentacinuan jausten”.

—Cer escatzen dozu peticino orretan? —Ez deygula itzi Jaungoico gure Jaunac jausten, edo consentitzen, pensamentu eta tentacino gaiztuetan.

²⁵ *jaon*: *jao* ‘dio’.

²⁶ *da*: gainean erantsia.

²⁷ *ez itzi*: hitz bat zegoen ezabatuta tartean eta ez da ondo irakurtzen, baina *g-* letraz hasten da eta testuinguruak aditz bat eskatzen du: beharbada *gaitzu* izan zitekeen.

—Cein da zazpigarrena? —“Baña libradu gaitzu gaitzetic”.

—Cer escatzen dozu peticino orretan? —Libradu gaizala Jaungoico gure Jaunac, Animaco < 21v > eta gorputzeco gaitz, eta peligro guztietatic.

—Cergatic esaten dituzu lenengo verba onec: “*Aita guria, Ceruetan zadena*”? —Jasotzeco viotza Jaungoicuagana, eta escatzeco mesediac humildadiequin, eta confianziequin.

—Cer esan nai dau *Amen*, azquenian añaditzen dozun arec? —“Ala izan deilla”.

—Cer oracino esaten jaozu²⁸ principalmente Maria Santisimari? —Ave Maria edo Salvia.

—Ceyñec esan eban *Ave Maria*? —Ayngueru San Gabrieleac, Maria Virginia visitzera etorri zanian.

—Ceyñec esan eban *Salvia*? < 22r > —Eliza Ama Santiac, ceyñec daucan recibiduric.

—Ceraraco? —Faboriac escatzeco Maria Santisimari.

—Ave Maria edo Salvia esaten dozunian, norequin verba eguiten dozu? —Gure Señora Maria Virginiarequin.

—Nor da gure Señora Maria Virginiá? —Da Señora bat graciaz eta virtutez betia, ceña dan Jaungoicuen Ama, eta daguana Ceruan.

—Eta Altarian dauana ceyn da? —Da Ceruan dauanen Imagiña, eta Semejanza bat.

—Ceraraco dago an? —Aura icusi eta acordau gaitian Ceruan dauanaz; eta, nola dan aren imagiña bat, reberenciadu daigun. Lomismo eguin biar dogu beste Sa[n-tuen] < 22v > Imagiñequin.

—Eguin biar jaegu²⁹ oracino Santuay ere? —Bay, Jauna, gure Medianeruac eta faborezizalliac dian lez.

—Cer gauza dia Ayngueruac? —Dia Espiritu Bienabenturadu batzuec, dadenac Ceruan Jaungoicua gozaten.

—Ceraraco criadu cituan Jaungoico gure Jaunac? —Eternidade guztian alabadu eta bedeyncatu dayen.

—Ceraraco gueyago? —Bere Ministruac leguez, gobernadu dayen Elizia eta gorde dayzten³⁰ guizonac.

—Orrela, badozu zuc Ayngueru Guardacua? —Bay, Jauna, badot, eta Christau guztia, edo baicotzac,³¹ dau bere Ayngueru Guardacua, erregutzeco egunero falta bague.

< 23r >

Doctrina Christianaren Irugarren partia, nun declaratzen dan cer obradu biar dan.

I. Ceyn da Jaungoicuen Legueco lenengo Mandamentua? E. Jaungoicua amatzia gauza guztien gañian.

—Ceyñec amatzen dau Jaungoicua? —Bere Mandamentuac cumplitzen dituanac.

²⁸ *jaozu*: ‘diozu’.

²⁹ *jaegu*: ‘diegu’.

³⁰ *dayzten*: ‘ditzaten’.

³¹ *baicotzac*: ‘bakoitzak’. Metatesidun *baikotz* aldaera *OEHN* agertzen da Gipuzkoako Bz jasotako aldaera bezala, Izagirrerren Oñati aldeko hiztegiak ere badakar eta Elexpururen Bergara aldeko hiztegiak, hain zuzen, Antzuolako aldaeratzat aipatzen da.

—Cer da Jaungoicua gauza guztien gañian amatzia? —Nayago izatia galdu vicia, Jaungoicua ofendidu baño.

—Certara gueyago obligatzen dau Mandamentu onec? —Jaungoicua bacarric adoratzera gorputzeco eta Animaco reverencia guztiequin, sinisten eta esperatzen dala beragan fede osuequin.

< 23v > —Ceyñec eguiten dau becatu Mandamentu onen contra? —Idoluac edo Jaungoico falsuac adoratzen dituenac eta aetan sinisten dabenac.

—Eta ceyñec gueyago? —Sorguinquierietan edo supersticiuetan³² sinisten dabenac.

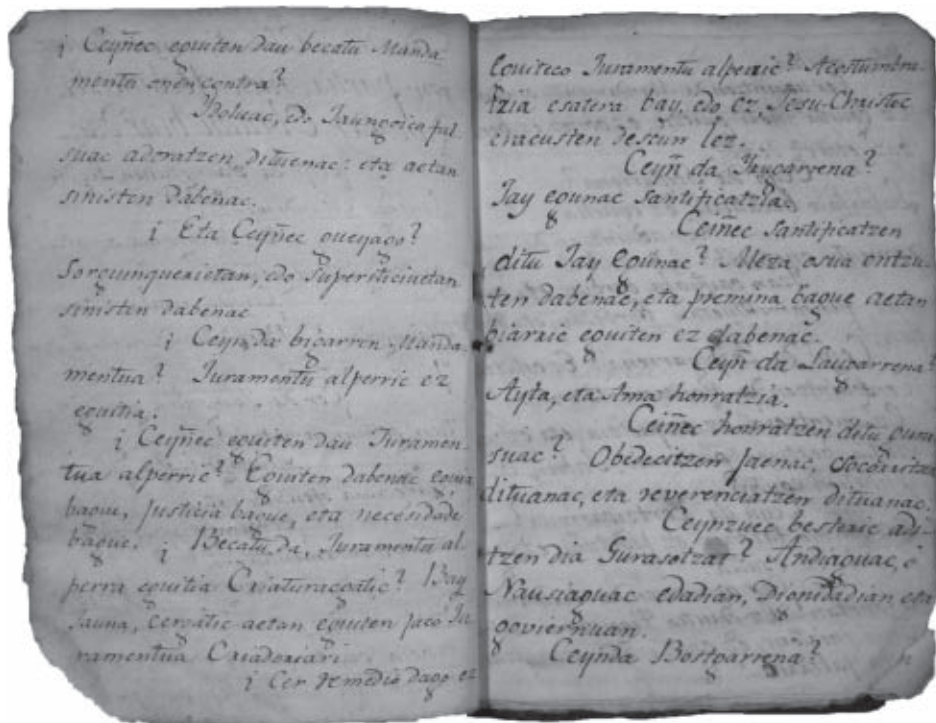
—Ceyn da bigarren Mandamentua? —Juramentu alperric ez eguitia.

—Ceyñec eguiten dau Juramentua alperric? —Eguiten dabenac eguia bague, justicia bague eta necesidade bague.

—Becatu da Juramentu alperra eguitia Criaturacgatic? —Bay, Jauna, cergatic aetan eguiten jaco Juramentua Criadoriari.

—Cer remedio dago ez < 24r > eguiteco Juramentu alperric? —Acostumbratzia esatera bay edo ez, Jesu Christoc eracusten descun lez.

—Ceyñ da irugarrena? —Jayegunac santificatzia.

Azkue Biblioteka [Antzuolako dotrina] [ABA-HIS, KEH-13, 16].

³² *supersticiuetan*: Horrela dator eskuizkribuan, baina beharbada *superstici[n]uetan* beharko luke. Testuko beste adibide guztietan -zino da atzizki horren forma.

—Ceñec santificatzen ditu Jayegunac? —Meza osua entzuten dabenac, eta premina bague aetan biarric eguiten ez dabenac.

—Ceyñ da laugarrena? —Ayta eta Ama honratzia.

—Ceñec honratzen ditu gurasuac? —Obedecitzen jaenac,³³ socorritzen dituanac eta reverenciatzen dituanac.

—Ceynzuec besteric aditzen dia Gurasotzat? —Andiaguac, o Nausiaguac edadian, Dignidadian eta goviernuan.

—Ceyñ da bostgarrena? < 24v > —Iñor ez iltia.

—Cer aguintzen da Mandamentu onetan? —Ez eguitia iñori gaitzic, ez obraz, ez berbaz, eta ez deseoz.

—Ceyñ da seigarrena? —Lujuriaco becuric ez eguitia.

—Cer aguintzen da Ma[n]damentu onetan? —Izan gaytiala garbiac, eta castuac, pensamentuetan, verbetan eta obr[e]tan.

—Ceyñ da zazpigarrena? —Ez ostutzi[a.]

—Cer aguintzen da Mandamentu onetan? —Ez quentzeia, ez euquitzia eta ez nayizatia besteren gauzaric jabien vorondatien contra.

—Ceyñ da zortzigarrena? —Testimonio falsoric ez jasotzia, eta guizurric ez esatia.

—Cer aguintzen da Mandamentu onetan? —ez eguitia progimuen contra juicio gaiztoric, ez esatia eta ez aytzia [...]ren faltaric.

< 25r > —Ceyñec ausitzen dau Mandamentu au? —Razoyaren contra juzgaten dabenac, Famia quentzen davenac edo guizurra esaten dabenac.

—Cer Eragozten da bederatzigarren eta amargarren Mandamentuan? —Deshonestidadien eta Haciendeen deseo desordenaduac.

Elizaco Mandamentuen declaracinua.

—Certaraco dia Elizaco bost Mandamentuac? —Obeto gordetzeco Jaincuen Legueco amar Mandamentu santuac.

Obra Misericordiazquen declaracinua.

—Cergatic deitzen jate obra misericordiazquai onela? —Cergatic eztian zor Justiciaz.

—Noiz obligatzen dave becatu mortalen pian? —Necesidade grabecuac dianian³⁴ g[uizon] discretuen Juiciuan.

< 25v >

Doctrina Christianaren Laugarren partia, nun declaratzen dian Sacramentu recividu biar dianac.

—Cer gauza dia Sacramentuac? —Dia Señale batzuec, instituidu edo eguin cituanac Jesu Christo gure Jaunac, guri onequin emoteco bere gracia eta virtutiac.

³³ *jaenac*: *jae* 'die'.

³⁴ *dianian*: *-ian*- bat goian erantsia.

—Cer gauza da Gracia? —Da Izate Divino bat, eguiten davena guizona Jaungoicuen Seme eta Ceruco heredero.

—Cer virtute emoten ditue Sacramentuac graciequin batian? < 26r > —Principalmente iru, Theologalac eta Divinuac.

—Ceynzuec dia? —Fedia, Esperanzia, eta Caridadia.

—Cer gauza da Fedia? —Icusi ez doguna sinistia.

—Cer gauza da Esperanzia? —Esperatzia Ceruco Gloria, Jaungoicuen gracion eguindaco obren medioz.

—Cer gauza da Caridadia? —Amatzia Jaungoicua gauza guztien gañian eta gure progimuac guere buruac leguez, portatzen garala aequin, erac gurequin portatzia nay guinduquian leguez.

—Cetaraco izan zan instituidua Sacramentu Santu Bautismocu[a?] —Quenzeco Becatu originala, eta b[es]te edoceyn, batiatzian aguertzen b[...]

< 26v > —Cer gauza da becatu originala? —Da Becatu aura, ceñequin jayotzen garan, dacarguna guere lenengo Gurasuetatic.

—Cetaraco da Sacramentu santu Confirmacinocua? —Confirmatzeco edo firme ifinteco, Bautismuan recibidu guinduan fedian.

—Cetaraco da sacramentu santu Penitenciacua? —Batyatu ezquero eguindaco becatuac barcatzeco.

—Ce Becatu dia orrec? —Becatu mortalac principalmente, baita benialac ere.

—Cer gauza da becatu mortala? —Da esatia, edo eguitia, pensatzia, edo deseatzia, gauza graberen bat Jaungoicuen Leguien contra.

—Cergatic deritzo mortala? —Cergatic ilten daben animia.

< 27r > —Cembar parte dauzca Sacramentu Penitenciacua becatu mortala quenzeco? —Iru, Jauna.

—Ceynzuec dia? —Viotzeco contricinua, aozco confesinua eta satisfaccinuen proposito firmia.

—Becadari batec, becatu mortalian jausten dan guztian, biar dau confesadu beriala becatua, barcatzeco? —Ondo izango lizateque, baña ez da precisua beriala.

—Cer eguin biar dau bada? —Euqui dolore eguiazcua, confesatzeco proposituequin, Eliza Ama Santyac aguintzen dabenian.

—Cer da Becatu veniala? —Da becatu mortalen disposicino bat.

—Cergatic deritzo veniala? —Cergatic errez jausten dan persona bat aetan eta errez barcatzen jacon.

—Cembar gauzagatic barcatzen da? —Bederatzigatic.

—Ceynzuec dia? —Lenengua, < 27v > Mezia enzutiagatic; bigarrena, comulgatzigatic; irugarrena, confesino generala esatiagatic; laugarrena, Obispuen bendicinuatic; bostgarrena, Ur bedeincatuatic; seigarrena, ogui Vedeincatuatic; sazpigarrena, Aita guria esatiagatic; zorzigarrena, sermoya enzutiagatic; bederatzigarrena, bularreco golpiagatic, escatzen jagula³⁵ barcacino Jaungoico gure Jaunari.

—Cetaraco da Sacramentu santu Comuniocua? —Recibidu ezquero biar dan disposicinuequin, izan dein gure Animen mantenimentua eta aumentau deyoun Gracia.

³⁵ *jagula: jagu* 'diogu'.

—Cer recibitzen dozu Sacramentu santu onetan? —Jesu Christo gure Jauna, Jaungoico eta Guizon eguiazcua, Ceruan dauan leguez.

—Certaraco da Sacramentu Santu Extrema-uncinocua? —Iru gau- < 28r > zataraco.

—Ceynzuec³⁶ dia? —Lenengua, vicitza gaizto pasaduen arrastuac eta reliquiatic quenzeco; bigarrena, Animiay indarrac emoteco, Diabruen tentacinuen contra; irugarrena, Gorputzari osasuna emoteco, conveni bajaco.

—Certaraco da Sacramentu Santu Ordenacua? —Consagratzeco eta ordenatzeco Elizaco Ministro dignuac, nola dian Obispuac, Sacerdotiac, Diaconuac eta beste Gradudunac.

—Certaraco da Sacramentu Santu Matrimonioicua? —Ezconzeco eta ezconduay emoteco gracia, baque andian vicitzeco eta criadu daizten semiac ceruraco.

Becatu Capitalen declaracinua

—Cergatic izentatzen < 28v > dia Capitalac? —Cergatic dian beste vicio ascoren buruac, eta mortalac izentatzia ez dator ondo, cergatic ascotan ez dia venialac baño.

—Noiz dia mortalac? —Jaungoicuen eta progimuen caridadien contra dianian.

—Noyz dia caridadien contra? —Aequin ausitzen danian Jaungoicuen edo Elizien Mandamentuen bat, gauza grabian.

—Cer da Soberbia? —Bestiac baño gueyaguan³⁷ egoteco apetitu desordenadu bat.

—Cer da Avaricia?³⁸ —Ondasunen apetitu desordenadu bat.

—Cer da Lujuria? —Gorputzeco gustu ciquiñen deseo desordenadu bat.

—Cer da Ira? —Vengancien deseo bat.

—Cer da Gula? —Jateco < 29r > edo erateco deseo gueyegui bat.

—Cer da Embidia? —Progimuen gauza onen damutasuna.

—Cer da Naguitasuna? —obra onac eguiteco animuen faltia.

Animen Echayen declaracinua

—Nola igues eguiten da Munduagandic? —Despreciatzen diala bere ponpac eta vanidadiac.

—Nola Demoniuagandic? —oracinuequin, eta baita, humildadeco gauzequin.

—Eta Nola Araguiaandic? —mortificacinuequin, imaginacinuac edo veitancino ciquinac apartatziequin; Curutze santuequin, ur bedeyncatuequin eta baruequin. Au da < 29v > echayric³⁹ andiena, cergatic araguaia ecin apartau dogu gugandic, baña mundua eta Demoniu bay.

Santisimo Sacramentu Altareqüen Esplicacinua.

—Ceyn dago Altareco Sacramentu santuan? —Jesu Christo gure Jauna, Jaungoico eta guizon eguiazcua, Ceruan dauan leguez.

³⁶ *Ceynzuec*: Eskuizkribuan *Ceynzuec*.

³⁷ *gueyaguan*: Eskuizkribuan *gueyaoguan*.

³⁸ *Avaricia*: -ci- gero erantsia.

³⁹ *echayric*: -a- gero erantsia.

—Cer dago Hostian, consagrau baño lenago? —Ogui pusca bat.

—Eta consagrau ezquero? —Jesu Christo gure Jaunaren Gorputza. Eta nola dauan viciric, dago vere odolequin, animiequin eta Divinidadiequin, ceruan leguez.

—Cer dago Calizan, consagracinoco verbac esan baño lenago? —Ardao pusca bat ur tanta batequin.

< 30r > —Eta consag[r]au ezquero? —Jesu Christo gure Jaunaren odola eta, nola dauan viciric, dago bere Gorputzequin, Animiequin eta Divinidadiequin, Ceruan lez. Eta lomismo dago Jesu Christo sacramentaua, Especie bietaco particula chiquienian, nola andienian, cergatic guztietan dago osoric, Ceruan leguez.

—Icusten da Jesu Christo Sacramentu santu onetan? —ez, Jauna. Bacarric icusten dia accidentiac, nola dian coloria, tamaña, etc.

—Cembat gauza biar dia ondo comulgatzeco? —Iru, Jauna.

—Ceynzuec dia? —Lenengua jaquitia cer recibitzera doyan. Bigarrena baru naturalian egotia. Irugarrena Jaungoicuen gracion ustez egotia.

Confesino on bat eguiteco esplicacinua.

—C[...] < 30v > confesino on bat eguiteco condicinuac? —Bost, Jauna.

—Ceynzuec dia? —Lenengua Examinia, bigarrena Doloria, irugarrena Propositua, laugarrena Confesinua, bostgarrena Satisfacinua.

—Cer gauza da Examinia? —Becatu eguin dituan guztia memoriara ecartia, confesatzeco.

—Cembat dempora biar da becatuac memoriara ecarteco? —Ez dago señalauric demporaric, ezpada bere capacidadiequin conforme; eta, confesau bague egon dan demporiequin conforme, artu biar dau biar daben guztia eta ifini cuidadua, importancia andi bateco gauzan ifinten dana; cergatic au da eguiteco bat valio andieneta-cua.

—Nundic ecarrico ditu becatuac memoriara? —Jaungoicuen eta Elizaco Mandamentuetatic, considera[...]bela ce mandamenturen contra < 31r > eguin daben becatu, eta cembat bidar; presente daucala bere estadua, officua edo empleua; etaratzeco, onela, contu garbia bere becatu guztiena: consentimentuzcuac, berbazcuac eta obrazcuac.

—Cer gauza da doloria? —Jaungoicua ofendiutaco damutasuna.

—Cembat modutan da doloria? —modu bitan: batay deytzo contricinua eta bestiaty atricinua.

—Cer gauza da contricinua? —da Jaungoicua ofendiutaco damutasuna, izanagatic aren divina Magestadia ayn ona, santua, eta amabilia.

—Cer gauza da atricinua? —da Jaungoicua ofendiutaco damutasuna, becatuen ichitasunagatic; edo, cergatic, becatua dala mediante, galdu gueynguien ceruco gloria, eta castig[auac] izan guindezquian Infarnuco penequin.

< 31v > —Ceyn da dolore onen artian onena? —Contricinua da ascoz obiaua atricinua baño; cergatic, acto contricinozco eguiaczua eguiten dabenari, confesatzeco proposituequin, barcatzen jaco becatuac confesau baño lenago, eta, eguiten daben instantian, guelditzen da Jaungoicuen gracion; baña atricinozco actua eguiten dabenari ez jaco barcatzen becatuac Confesinoco Sacramentua recibidu artian. Eta, orregatic, balijuaz confesatzera persona bi, bata contricinuequin eta bestia atricinuequin,

eta biac ilgo balira confesau baño lenago, contricinuequin doiana salbaucó lizateque, baña⁴⁰ ez, atricinuequin dojana.

—Becatu mortalian daguan bat, aurquituco baliz ilteco peligruan eta confesore bague, nola libraduco lizateque becatutic? —acto contrizinozco batequin.

< 32r > —Cer gauza da propositua? —Da determinacino firme bat, ez becuric eguitemo bere vicitza guztian, eta apartatzeco becatuen ocasinó guztietatic.

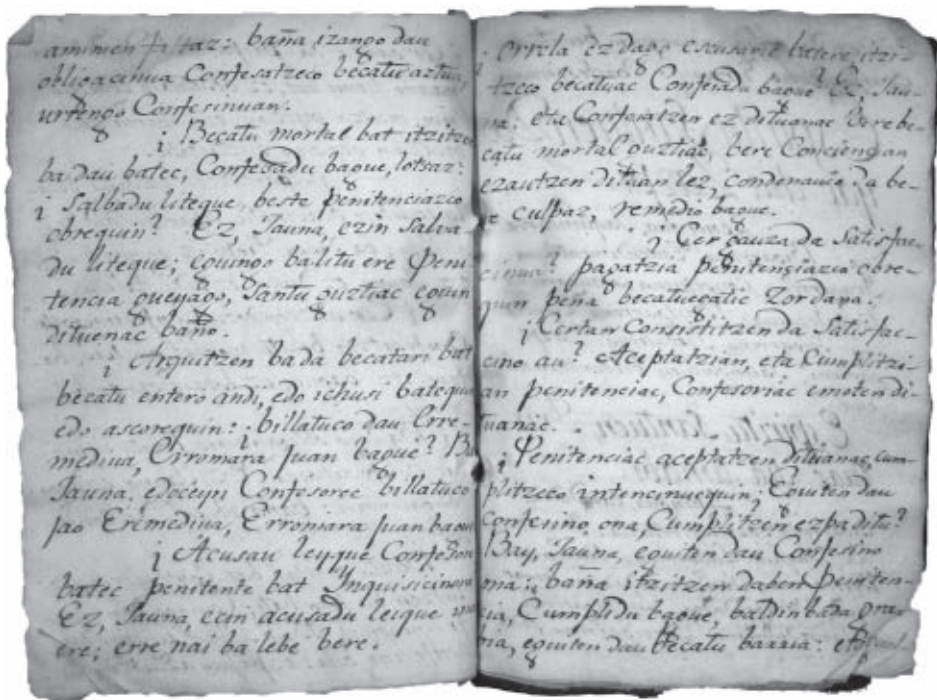
—Apartatzen ez dana becatu eguitemo ocasinotic, apartau al ditequiala, badauca proposito eguiaczua? —Ez, Jauna, ez dauca, ezpada falsua.

—Cer aditzen dozu confesinuagatic? —Confesatzia becatu mortal guztiac, batere itzi bague, ez lotsaz eta ez bildurrez.

—Badago obligacinoric becatu venialac confesatzeco? —Ez, Jauna, ez dago obligacinoric, baña obiagua da confesatzia.

—Becatu mortal bat confesatzia, aztutzen bajaco bati, eguingo dau confesino ona? —Bay, Jauna, eguingo dau confesino ona, ezpajaco aztutzen Ex- < 32v > aminien faltaz; baña izango dau obligacinua confesatzeco becatu aztua urrengo Confesinuán.

—Becatu mortal bat itzitzen badau batec confesadu bague, lotsaz, salbadu liteque beste penitenciazco obrequin? —Ez, Jauna, ezin salbadu liteque; eguingo balitu ere penitencia gueyago, santu guztiac eguin dituenac baño.

Azkue Biblioteka [Antzuolako dotrina] [ABA-HIS, KEH-13, 16].

⁴⁰ baña: Eskuizkribuan bana.

—Arquitzen bada becatari bat becatu entero andi edo ichusi batequin, edo ascorequin, billatuco dau erremediua Erromara jua bague? —Ba[y,] Jauna, edoceyn confesorec billatuco jao⁴¹ erremediua, Erromara jua bague.

—Acusau leyque Confesore batec penitente bat Inquisicinora? —Ez, Jauna, ecin acusadu leique ino[...] ere, erre nai balebe bere.

< 33r > —Orrela ez dago escusaric batere itzitzeco becatuac confesadu bague? —Ez, Jauna; eta confesatzen ez dituanac bere becatu mortal guztiac, bere concien-
cian ezautzen dituan lez, condenauc da bere culpaz, remedio bague.

—Cer gauza da Satisfaccinua? —pagatzia penitenciazco obrequin pena becatue-
gatic zor dana.

—Certan consistitzen da Satisfaccino au? —Aceptatzian, eta cumplitzian peniten-
ciac, confesoriac emoten dituanac.

—Penitenciac aceptatzen dituanac, cumplitzeco intencinuequin, eguiten dau
confesino ona cumplitzen ezpaditu? —Bay, Jauna, eguiten dau confesino ona; baña
itzitzen daben penitencia cumplidu bague, baldin bada grabia, eguiten dau becatu
barria; eta guel- < 33v > ditzen da obligacinuequin becatu au confesatzeco urrengo
confesinuan.

Espiritu Santuen Doyac dia Zazpi:

Lenengua, Jaquinduriacua; bigarrena, Entendimentucua; irugarrena, Consejucua; laugarrena, Fortalezacua; bostgarrena, Cienciacua; seigarrena, Piedadecua; zazpigarrena, Jaungoicuen bildurtasunecua.

Espiritu Santuen Frutuac dia amabi:

Lenengua, caridadia; bigarrena, Gozo espirituala; irugarrena, Baquia; laugarrena, Paciencia; bostgarrena, Longanimidadia; seigarrena, Benignidadia; zazpigarrena, Mansedumbria; zortzigarrena, Fedia; < 34r > bederatzigarrena, Modestia; amargarrena, Ontasuna; amaicagarrena, Continencia; eta amabigarrena, Castidadia.

Bienabenturazac dia Zortzi:

1.ª Bienabenturaduac pobrezia escogitzen dabenac, cergatic arena da Ceruco Erreyña.

2.ª Bienabenturaduac mansuac, cergatic arec izango⁴² dia lurraren jabiac.

3.ª Bienabenturaduac negar eguiten dabenac, cergatic arec izango dia consola-
duac.

4.ª Bienabenturaduac justicien gosia eta egarria dauquenac, cergatic erac izango
dia satisfaciduac.

5.ª Bienabenturaduac misericordiosuac, cergatic erac alcanzauc dabe misericor-
dia.

⁴¹ *jao*: 'dio'.

⁴² *izango*: -go gainean erantsia.

6.ª Bienabenturaduac viotz garbia dabenac, cergatic erac [...] < 34v > dabe Jaungoicua.

7.ª Bienabenturaduac baqueosuac, cergatic erac izango dia deituac Jaungoicuen semiac.

8.ª Bienabenturaduac persecucinua padezitzen dabenac Justiciagatic, cergatic erena izango da Ceruetaco Erreyñua.

—Cergatic esaten jate⁴³ oney Bienabenturanzac?

—Cergatic onetan consistitzen dan munduco Bienabenturanzia, eta Ceruraco Esperanzia.

Acto Fedecua

Sinisten dot Jaungoico eguiazco batian eta Jaungoico eguiazco onetan dabela iru persona distintuac: Aita, Semia, eta Espiritu santua. Sinisten dot Trinidad Santisimuco bigarren personia eguin zala guizon, Maria Santisimen < 35r > entraña garbietan, Espiritu Santuen obraz, eta virtutez; guelditzen zala Señora au beti Virgña, Semia jayo baño len, jayotzian eta jayo ezquero; eta, Semia guizon eguinic, dala Jesu Christo.

Sinisten dot padecidu ebala Jesu Christoc eriotzia eta pasinua, gu becatarioc salbatziagatic, resucitadu zala irugarren egunian ilen artetic, igo zala Ceruetara eta etorri dala juzgatzer a viciac eta ilac: onac Ceruequin premiaztera, eta gaiztuac Infarnuequin⁴⁴ castigaztera.

Sinisten dot Altaraco Sacramentu santuan dauala Jesu Christo gure Jauna, Jaungoico eta guizon eguiazcua, nola Ceruan.

Sinisten dot Eliza Ama Santa Catolica Erromacuac sinisten daben guztia; eta fede onetan nay dot vici eta il.

Acto Esperanzacua

Daucat Esperanza [fir]mia Jaungoicuagan, barcatuco deusta[la] < 35v > becatu guztia eta emongo deustala bere gracia eta Gloria, bere Misericordia infinituagatic, Jesu Christo gure Jaunaren Merecimentuegatic eta bere Ama Santisimen erreaguagatic, eguiten badot penitencia eguiazcua nere partetic.

Acto Caridadecua

Amatzen dot Jaungoicua beste gauza guztia baño gueyago eta nayago dot galdu gauza guztia, aren Divina Magestadia baño; eta nay neuque amadu, munduco Justu guztia eta Ceruco Bienabenturaduac amatzen daben lez; eta posible baliz, nai neuque amadu bere Amac, eta gure Señora Maria Santisimiac amatzen daben leguez. Munduac ez amatzia eta munduac agrabiatzia gure Jaungoicuen bondadia damu dot viotz guztitic; eta propo[ni]tzen dot desagrabiatzia nere par[...] bere grazia dala mediante. Amen, Jesus.

⁴³ *jate*: 'zaie'.

⁴⁴ *Infarnuequin*: bigarren -n- ganean erantsia.